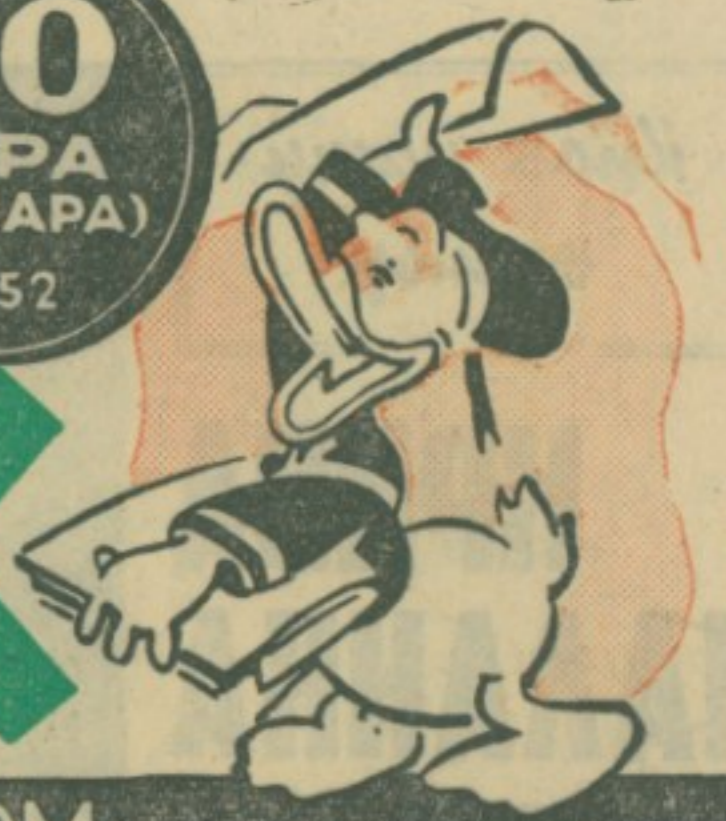

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952

Година XXVII
Број 756
25. јун 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan
BARRY

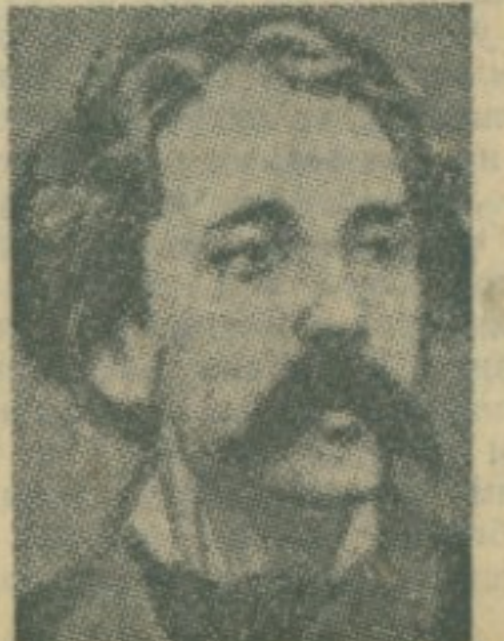
ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОБЕ

ПОД ПСЕУДОНИМОМ

Пре 90 година у Паризу је излазио јединствен у то време часопис који је у целини био на мењен женама. Звао се „Последња мода“. Главни уредник часописа, писац већег броја чланака и креатор укусних и елегантних хаљина и осталих делова женске гардеробе била је Мар-

гарет де Понти. Али, варали су се они који су ту особу замишљали као елегантно одевену даму. Мадам де Понти носила је кратак мушки капут и имала густе дугачке бркове јер се под овим псеудонимом скривао познати француски песник Стефан Маларме (1842—1898). Креирање модела женских хаљина био је његов „хоби“, а издавање модног часописа уносан посао.

ХОМЕРОВ ЛИК

У 17. веку нека немачка принцеза страховито похлепна на новац отворила је у Берлину једну обичну крчму. Да је послуга не би поткрадала, она је сама служила своје госте.

ПОХЛЕПНА ПРИНЦЕЗА

Да ли је Хомер живео или је само плод легенде? Ако је живео, онда када и где? Та питања већ вековима интересују све истраживаче. Хомерови ликови,

који су нам познати из историјских књига, рађени су према копијама насталим у време римске империје.

Недавно је, међутим, на грчком острву Хиосу, где се по предању налази гроб великог песника, нађен новчић из четвртог века пре наше ере. На новчићу јасно се може прочитати песниково име: Хомер.

У ОВОМ БРОЈУ:

ВЕЛИКИ ДЕТЕКТИВИ ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ
СВЕ О ШИРЛИ МЕК-ЛЕЈН
ДРЖАВНИ ГУСАР
СИБИРСКИ ЛОВЦИ НА ТИГРОВЕ
ПОДВИГ ВЕРКОВЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ
АНЕГДОТЕ
ШАХ
СПОРТ
ПИСМА ЧИТАЛАЦА

Кроз нашу
земљу

КРИВА ПАЛАНКА

Крива Паланка је погранично место према Бугарској. Лежи у долини Криве реке, дубоко усеченој између ограда Страже и Осогова, недалеко од превоја Деве Баира (1164 м), преко којег води аутомобилски пут за град Ђустендил у Бугарској. Криву Паланку су по дигли Турци 1633. године, мада неки сматрају да је насеље постојало и раније. Околина вароши позната је по рудном богатству, нарочито по рудима гвожђа, па је у њој већ у XVII веку постојала ливница, а многобројни ковачи правили су разноврсно оружје и алат од гвожђа. Рударство је било развијено све до средине XIX века.

У близини Криве Паланке је манастир св. Јоакима Осоговског, који се први пут помиње у XII веку. Више пута је страдао од земљотреса. Околина му је под густом шумом. У манастиру се сваког лета одржава сабор, на који се окупи по више хиљада људи из уже и шире околине. Занимљиво је да се игра и весели ноћу, уз ватре на којима се на ражњевима пеку јагњаци. Лула добоша и звук зурли чују се далеко од манастира. Иако се до њега може доћи аутомобилом, ова светковина је остала мање-више непозната нашим туристичким радницима, мада се по свим својим квалитетима и амбијенту може мерити са најатрактивнијим приредбама

овакве врсте у нашој земљи. У Кривој Паланци постоји неколико културно-просветних установа (библиотека, библиотека, оскоп, гимназија) и нова болница. После ослобођења град је добио и водовод, а на Кривој реци саграђен је базен за пливање.

СУНЦЕ, КИША И НОВИНЕ

Становници града Сент Питерсбург у Флориди веома се радују облачном времену и киши, и то из два разлога. Први је тај што могу мало да предахну од несносне жеге, а други — што тих дана добијају бесплатно вечерњи лист „Независан“. Још 1910. године издавачи овог листа донели су одлуку о бесплатном дељењу примерака у дане кад сунце не сија. Недавно су становници Сент Питерсбурга имали један такав дан: ниједан једини сунчев зрак није се пробио кроз облаке и

они су новине добили бесплатно. Био је то, рачунајући од 1910. године, 221. пут да бесплатно добију лист „Независан“.

Вага — рачуница

Једна немачка фабрика израдила је и пустила у продају ваге које су повезане с нарочитом електронском рачунском машином. Те ваге показују не само тежину робе, већ истовремено и њену цену по килограму као и цену купљене количине. Све ове податке могу да виде и продавац и купац. Нове ваге ослобађају трговце од рачунања и истовремено искључују могућност грешке.

АНЕГДОТЕ

ДА ЈЕ ЗНАО...

Једном Пучини одлучи да непримећен присуствује извођењу своје „Тоске“ у Миланској скали. Хтео је да види какав утисак оставља на публику његова музичка драма. Узео је скромно место у партеру, до једне даме која је од самог почетка била одушевљена. Она упита Пучинија зашто и он не аплаудира.

— Слушао сам ја много боље опере, госпођо, оне из којих су вађени мотиви за ову.

— Изгледа ми — рече дама љутито — да ви не волите музику.

— Музику волим, али не овакво дилетантско дело.

И Пучини поче веома стручно да објашњава тобожње грешке: да је „Тоска“ бедна копија других опера — имитација Вердијеве, Росинијеве и Бизеове музике; хорви су узети од Бизеа, арије од Вердија. Једном речју, крпљење, и ништа више.

— Дакле, то је ваше мишљење о Пучинијевој музици?

— Најозбиљније и најискреније, сињора.

— Дајте ми часну реч.

— Часна реч!

Следећег јутра Пучини прочита у великом миланском листу „Кориере дела сера“ чланак под крупним насловом „Мишљење Пучинија о његовој опери „Тоска“.

Даме с којом је Пучини разговарао била је познати милански позоришни критичар и познавала је композитора одлично.

НЕ ПИЈЕ НИКАД КАФУ

Славни норвешки писац Хенрик Ибсен (1828—1906) дошао је 1904. године да посети Рим. Чланови шведске краљевске породице кад су сазнали за његов долазак изразили су жељу да се упознају с њим. Једнога дана шведски амбасадор у Риму приреди за чланове краљевске породице свечани ручак а славном писцу без титуле, упути само позив на кафу и то касно увече.

Ибсен му на својој посетици посла следећи одговор: „Не пијем никад кафу“.

ПОГРЕШИО ПРОФЕСИЈУ

Једном приликом познати писац криминалистичких романа Жорж Сименон сврати на ручак у једну гостиницу у провинцији Француске. За време ручка Сименон се узалуд мучио да исече и сажваће месо које му је гостиничар препоручио као пилеће. Најзад се изнервиран обрати гостиничару:

— И даље тврдите да је ово што покушавам да поједем пилеће месо?

— Да, тврдим.

— Е, онда пријатељу мој, са таквом маштом и таквом хладнокрвношћу требало је да budete писац криминалистичких романа а не гостиничар.

Ripley's Веровали или не!

САМ СЕБИ ЧИНИК

КРАЉ ТАХИТИЈА ПОМАРЕ I ДА ВИ ИЗБЕГАО ПЛЕМЕНИКИ ЗАКОН ПО КОМЕ ВЛАДАР МОРА ДА УСТУПИ ПРЕСТО СВОЈИ ПУНОЛЕТНОМ СИНУ ПРОГЛАСИО СЕ ЗА УСВОЈЕНИКА СВОГ МАЛОЛЕТНОГ СИНА 1781/ - И ТАКО НАСТАВИО ДА ВЛАДА СВЕ ДО 1797. ГОДИНЕ

ДВОБОЈ НА СТОЛИЦАМА

МЕКСИЧКИ ПУКОВНИК ЕНРИКЕ МЕХИЈА, КОМЕ ЈЕ ЈЕДНА НОГА БИЛА СЛОМЉЕНА, ТУКАО СЕ У ДВОБОЈУ С ПУКОВНИКОМ АДОЛФОМ ГАРЗОМ. ОБА ПРОТИВНИКА СЕДЕЛА СУ НА СТОЛИЦАМА 20 КОРАКА ЈЕДАН ОД ДРУГОГ ПОГИБИО ЈЕ ПУКОВНИК ГАРЗА. ИЗАЗИВАЧ ДВОБОЈА /23 ДЕЦЕМБРА 1867/

НА ЈЕДНОМ ДОБРОТВОРНОМ БАШАРУ У ПАРИЗУ БОГАТИ МЕКСИКАНАЦ ХОРТЕ КАРМОНА ПЛАТИО ЈЕ ЗА ЈЕДАН ЈЕДИНУ РУЖУ 2.000.000 ДИНАРА - А ЗАТИМ ЈУ ЈЕ ПОКЛОНИО ПРИНЦУ ОД БЕЛСА КОЈИ СЕ О ЊИМ НАДМЕТАО У КУПОВИНИ АЛИ ЈЕ МОРАО ДА ОДУСТАНЕ /1882/

ГРАД 4.000.000 ХРАМОВА

НА ПОВРШИНИ ОД СВЕГА 150 КВАДРАТНИХ КИЛОМЕТАРА У БЛИЗИНИ ПАГАНА (БУРМА) У ПЕРИОДУ ОД 256 ГОДИНА /1044-1299/ САГРАЂЕНО ЈЕ 4.000.000 ХРАМОВА. ОСТАЦИ 5.000 ХРАМОВА И ПАГОДА ЈОШ СЕ МОГУ ВИДЕТИ

НЕКЕ ПТИЦЕ ХРАНЕ СЕ БОБИЦАМА ОТРОВНОГ БРШЉАНА

КОРНАЧА С ДВЕ ПЛАНКЕ ЈЕ НАБЕНА У БЛИЗИНИ ПАУЕЛСА /САД/ 1937. ГОДИНЕ

© King Features Syndicate, Inc. 1966. World rights reserved

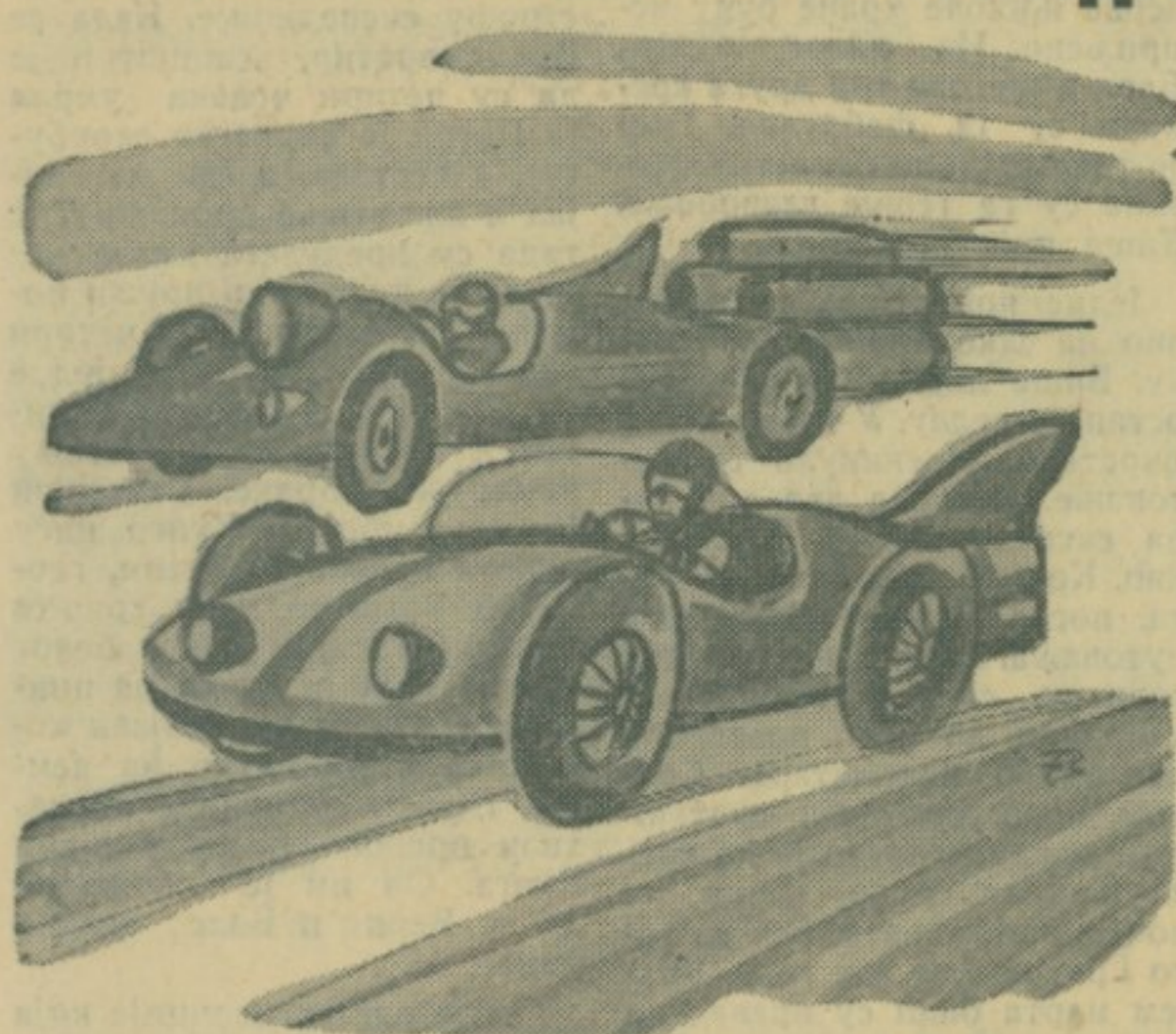
WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

СПОРТ

ТРКЕ КОЛИМА СА ОТПАДА

Три најомиљеније врсте спорта у САД: безбол, кошарка и рагби добиле су супарника. Љубитељи аутомобилских трка почели су од дело ва старих аутомобила да праве возила чудног облика и величина, са најразличитијим моторима, укључујући и реактивне.

На почетку је то личило на дечју забаву, али је број љубитеља новог аутомобилизма стално растао. И онда, једног дана организована је прва трка аутомобила израбених од старих машина са отпада. Гледаоци су били запањени вртоломним брзинама које су развијали конструктори-техничари. На нарочитим стазама ови аутомобили постижу брзину до 300 километара на час. Возачи су чак приморани да укључују уређаје са па добраном да би проласку кроз циљ могли да зауставе своја возила!

ТАЈМ-АУТ ЗА ХУМОР

Читалац једних спортских новина које излазе у Бриселу послао је редакцији писмо у којем предлаже да се организују „шестодневне трке“ за дупругаше — По чему су они гори од бициклиста? — пита он, позивајући се при томе на огроман успех шестодневних бициклистичких трка.

Читалац предлаже да у њима учествују: Кејно, Кларк, Свел, Одложил, Жази, Мај...

После рагби сусрета између лекара Енглеске и Француске један члан француске екипе изјавио је: „Зли језици

тврде, да смо ми лекари заинтересовани за унапређење рагбија због тога што добар део спортиста који се повреде у рагбију постају наши пацијенти. Ми у ствари желимо да докажемо да се у овом спорту може играти без повреда.“ Ипак ова изјава није сметала лекарима да се пре утакмице договоре о организацији лекарске службе за време сусрета.

„Штета, заиста је штета — пише дански часопис „Голд омит“ коментаришући вест да је пронађен Куп Жила Римеа. — Ми смо се надали да ће крадљивац ипак успети да претопи куп који по својој ружности личи на фосилно чудо виште. — А затим, са врло не разумљивим одушевљењем, часопис је напао све оне који држе спортске трофеје под кључем. Изгледа да према мишљењу „Голдсмита“ потребно је доповима олакшати услове за крађу спортских награда да би се могле наручити нове, модерније и лепше за око. По свему судећи овај

часопис до сада није додељи вао никакве спортске награде.

Још пре много векова у Шкотској су била популарна надметања у бацању камена и чекиња са дрвеном дршком. Ова такмичења на којима у-

чесници наступају у традицијо налним народним ношњама и данас побуђују велико интересовање.

Сваке године у многим околностима Шкотске најјачи људи такмиче се у бацању камена који је тежак преко седам килограма. Ова се дисциплина може сматрати претком бацања кугле. Према писању енглеског часописа „Ворлд спортс“ одличне резултате постигао је Артур Роу, који је доскоро задивљивао спортски свет својим достигнућима у бацању кугле. Он је напустио аматерски спорт и постао професионални играч рагбија. Још и сада може да баца куглу преко 18 метара. Недавно је Роу бацао камен од десет килограма на даљину од 14,97 м.

Уређује: Паја Патак

Ква Ква

Више него послушан

Мини је замолила малог Мића да оде до трговине и купи јој кутију прањика за прање рубља. Како није имала ситног новца, дала му је новчаницу од хиљаду динара, а да је не би изгубио ставила ју је у коверат на коме је написала: „Једна кутија прањика“. Назад му је казала да кусур који буде добио такође стави у коверат.

Мића се вратио и донео прањик.

— А где ти је кусур? — запита га Мини.

— У коверти.

— А где ти је коверта?

— Коверту сам, као што треба, добро заленио и убацио у поштанско сандуче.

Његово мељо

Раја је проводио лето на селу код своје баке, Пајине мајке.

Једном за време ручка, за који је бака спремила печено пиле, кад је Раја појео бело месо, она му рече:

— Хајде, да ломимо јада. Ако се кост тако преломи да теби у руци остане ве-

ћи део испуниће ти се оно што желим.

Раја је одушевљено пристао. У руци му је остао већи део танке кошчице.

— А шта си пожелео? — упита га бака.

— Па, пожелео сам да добијем већу половину.

Извуче? Како да се

Раја није добро научио лекцију и на часу историје се толико запетљао да га учитељ прекиде и рече:

— Драги мој, твој начин улажења у предмет јако ми се допада, али сад ми покажи начин на који ћеш се и извући...

Знак распознавања

Мали Мића пошао је да помогне Мини која је кренула да пази. У препуној робној кући Мића се загубио. Један службеник, желећи да му помогне, запита га:

— Како изгледа твоја мама?

— Нисам дошао с мамом. Дошао сам с тетком.

— Добро, како онда изгледа твоја тетка? Како бих могао да је препознам?

— Препознаћете је по томе што има препуне руже пакета и пакетића и ни паре више у тамни.

ПРВО ИСТРАЖИВАЧКО ПУТОВАЊЕ У СРЦЕ АУСТРАЛИЈСКОГ КОНТИНЕНТА

вото. Као што је било договорено, Рајт се вратио у Мениндеа по остале чланове експедиције.

Комитету у Мелбурну послате су ведре вести пуне оптимизма. Река Купер је прегажена 11. новембра. Људи и стока су се одмарали око месец дана у очекивању да им се група из Мениндеа придружи. Да не би губио време, Берк је сам одлазио или слао извиднице и по 150 километара далеко од логора да би нешто сазнали о терену који их очекује. Вести су биле нимало охрабрујуће. Свуда пусти и суви предели у којима је камила у више махова претрпела смрт од жеђи.

Међутим, пошто Рајтова група никако није долазила, нестрпљиви Берк је одлучио да са Вилсом, Грејом и Кингом сам покуша да се пробије до северних обала континента. Повели су са собом шест најбољих камила и једног коња. Хране су имали за дванаест недеља. Да би се лакше кретали, оставили су чак и шаторе! Надали су се

тврдом као цемент или кроз каљаве мочваре када окиши. Предео је био једноличан, пуст, ужасно заморан. Ускоро је група стигла у тропски крај. Да би избегли паклену дневну жеђу, путовали су ноћу. Крајем јануара 1861. године Берк је са својим људима прегазно реку Флиндерс на крајњем северу аустралијског континента. Од мора их је делило само још око стотинак километара. Међутим, исцрпене камиле више нису имале снаге да се боре са мочварама и блатом. Подигнут је логор (на карти логор II). Берк и Вилс са храном за три дана пошли су ка крајњем циљу своје експедиције док су Кинг и Греја оставили у логору. Пошто су по цену невиђених напора прегазили мочваре, Берк и Вилс су стигли до једног канала дугачког пет километара. Берк је клекнуо и окусио воду. Била је слана. За неколико минута њен ниво је порастао за 20 сантиметара. Можда само десетак километара даље чекао их је ве-

да носе резерве хране. Готово све су побацили. Смењивали су се јашући последње две животиње. Греј је умро 17. априла. Његовим друговима био је потребан цео дан да ископају раку у коју су га сахранили. Два дана касније напали су их домороци. Следећег дана, у недељу, три човека полумртва од глади и умора одлучили су да ставе све на кошку. Од Купера их је делило још 50 километара; или ће преваћи цео тај пут за један дан или ће остати да исцрпљени умру у пустињи.

Али, чекало их је страшно изненађење. Када су три сенке, у ритма једва вукући ноге, стигле до логора, у Куперу више није било никог. Брахе је напустио базу само девет часова раније и оставио им поруку у којој их је извештавао да су шест камила и 12 коња креће у правцу реке Дарлинг. Из Мениндеа нико није стигао.

Садржина порука није остављала Берку ни његовим друговима много наде на живот. Мада је Брахе нагомилао храну у изобилју, они су били толико измучени и истрошени да нису смели помишљати на даљак пут до Мениндеа. Али Берк није био човек који се предаје. Одлучио се на последњу могућност која је још давала наде на живот. То је био пут до Врха наде, најудаљеније тачке на којој су се налазиле мелбурнске полицијске страже. Требао је преваћи 250 километара.

У међувремену, после два и по месеца необјашњивих закашњења Рајтова група је 26. јануара кренула из Мениндеа за Купер. Међутим, срећа јој је одмах окренула леђа. Прво је требало издржати прави мали рат са домороцима, а потом су скорбут и дизентерија почели да пустоше. Умрла су два радника ангажована у Мениндеа а затим Лудвиг Беклер. Брахе и његови другови на путу ка југу срели су остатке Рајтове групе, тек 28. априла. Рајт и Брахе су се са три коња вратили у Купер, у помоћ Берку. Стигли су прекасно. Нису затекли чак ни поруку.

Друштво из Мелбурна је крајем јуна сазнало за катастрофу експедиције. Када се Брахе вратио, саопштио је да су четири човека умрла (и Патон је подлегао скорбути), 4 нестала, а сав материјал и животиње пропали. Тек тада су предузете хитне мере да се несталима пружи помоћ. Организоване су четири експедиције. На челу једне од њих био је Алфред Вилијам Хунт коме се у трагању придружио Брахе. Стигавши 15. септембра у Купер нису никога нашли. Међутим, геометар Велш је међу групом црнаца угледао једног белог човека који је лично на привиђење. Он се при појави коњаника стропостао на земљу. Пошто су човека повратили препознали су у њему Кинга. Он им је саопштио да су Берк и Вилс одавно умрли.

После ове експедиције која је однела 7 људских живота Аустралија више није била непознати континент. Почетком 1862. године Берково тело је пренето у Лондон и сахрањено у катедрали Св. Павла поред Велингтоновог. Енглеска је добила још једног националног јунака.

ПОДВИГ БЕРКОВЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ

Експедиција официра Берка прва је у историји прокрстарила Аустралију од крајњег југа до крајњег севера. Од четири човека, који су после више месеци наточевчанских напора стигли до залива Карпентари и умочили ноге у воду Индијског океана, само се један жив вратио у Мелбурн.

Америчка независност проглашена 1788. године довела је, поред многих других далекосежних последица, и до ослобођења хиљада робља, злочинаца и преступника из британских кажњеничких логора и робљајница у Вирџинији. И управо ти робљаји из Вирџиније били су, поред британских пустошова и предузимљивих људи жељних зараде, први досељеници на тле дотада ненастањене Аустралије. Захваљујући наглом порасту становништва новог континента, енглеска влада је 1850. године одлучила да јужно од реке Мурај оснује колонију која ће носити име краљице Викторије. Следеће године су код Баларата, око сто километара северозападно од Мелбурна, откривене богате златне жице што је довело до масовне потраге за златом сличне оној у Калифорнији.

Свега десет година касније, после брзог богаћења копања злата и трговаца, израли су на јужној обали Аустралије од малених досељеничких варошица Велики градови Сиднеј, Мелбурн и Аделаида. Они су добили своје универзитете, научне установе, културне и јавне раднице.

Сав живот био је дотада концентрисан на крајњем југоистоку континента. Унутрашњост је била у тој мери непозната да је међу колонијалистима владало уверење, подгрevano приповедањем ретких путника пуним фантастике, да у срцу Аустралије постоји циновско море. Упркос настојањима пионирских експедиција из 1827, 1828, и 1844-46. године које су кретале из Аделаиде, унутрашњост Аустралије је само мањим делом истражена а никакво море није пронађено. Требао је организовати нову, већу научну експедицију која ће прокрстарили континент целом његовом ширином. То се посла прихватило Краљевско друштво из Мелбурна, које је учесницима експедиције обећало финансијску помоћ од хиљаду фунти. Организована је велика акција прикупљања добровољних прилога, тако да су фондови експедиције убрзо нарастали на 10.000 фунти.

Остало је још да се изабере вођа експедиције. То је учињено на један за оно време необичан начин. Објављен је оглас у дневној мел-

бурнској штампи. Комитет је добио четрнаест понуда. У ужи избор ушло је пет кандидата. На крају је са десет гласова против пет изабран полицијски официр Роберт О'Хара Берк, пореклом Ирац. Имао је 39 година и уживао глас човека гвоздене енергије.

Онда се чуо предлог да се за потребе експедиције набаве камиле. Предлог је одмах приваћен. Шест камила купљено је од једног циркуса који је био у пролазу кроз Мелбурн. За још 25 камила неки Ландел био је послат чак у Индију. На сточним пијацама Пешавара и Авганистана он је купио камиле и ангажовао још три домороца да воде бригу о њима. Најмио је енглеског поручника Кинга да се споразумева са Индијцима.

Тако је у јуну тридесет камила на челу са Ланделом у истољачком костиму продефиловало улицама Мелбурна до капија Парламента. Послови око организовања брзо су напредовали. Поред камила набављена су 23 коња, велике количине хране и оружја, укупно 21 тона тавара.

За Берковог помоћника именован је Ландел. Експедицији се придружио топограф Вилс а за хирурга је изабран Немац Беклер. Осим њих Берк је за чланове експедиције одабрао између 700 кандидата младог Немца Вилијама Брахеа, једног Американца, неког пијаног куварца и доајена експедиције Лудвига Беклера који је имао 52 године. Помоћно особље је регрутовано на лицу места.

Праћена одушевљеним поклицима десетина хиљада грађана Мелбурна, експедиција је 20. августа 1860. године напустила улице највећег аустралијског града као шарена циркуска поворка.

Камиле су уз пут изазивале страх и запрепаштење. Црнопути домороци су у паничном страху бежали чим би их из даљине угледали, мајмуну су вршталли а коњи, вероватно услед карактеристичног мириса које су шириле камиле, били збуњени и преплашени. Најзад су морале бити формиране две колоне.

Први део пута водио је до Мениндеа, крајње тачке колонизације Аустралије, 650 километара од Мелбурна. Пока-

зало се да преоптерећена експедиција сувише споро напредује, због тога је у Сван Хилу неколико натоварених кола продато на лиценцији. Експедицији су се придружили Чарлс Греј и новинар Ви-

ЕКСПЕДИЦИЈЕ

РОБЕРТ БЕРК

лијам Хокинсон. Одмах пошто су прешли реку Дарлинг, где су камиле доказале своје изванредне пливачке способности, Ландел је поднео оставку јер није могао подносити Беркову нарав. Заједно с њим се у Мелбурн вратио и вичито пијани кувар.

Експедиција је стигла у Мениндеа крајем септембра, после 41 дана хода. Ту је ангажован надзорник ранчева Вилијам Рајт који је одлично познавао честаре северно од варошица а уместо Ландела Берк је за свог заменика именован топограф Вилс.

Циљ следеће етапе била је река Купер удаљена 650 километара од Мениндеа. Да би се експедиција брже кретала, Берк је одлучио да у Мениндеу остави лекара Беклера са још неколико људи. Било је договорено да се по ову групу касније врати Рајт и послужи јој као водич на путу до логора где ће их претходница чекати. Берк је одабрао седам људи, 15 коња, и 16 најснажнијих камила и ускоро се са њима нашао у срцу аустралијског континента тамо где пре њега није нога белог човека никад није крочила.

Било је пролеће. На сваком кораку истраживачи су наилазили на птице, инсекте и биљке које никада раније нису видели. Пратиле су их радознале очи пријатељски расположених домороца који су неочекивано искривали из жбуња.

После 320 пређених километара група се зауставила код мочвара названих Торо-

да ће им дивљач коју буду уловили пушкама допунити исхрану. Од залива Карпентари, који им је био циљ, делило их је 1.100 километара и тропско лето. Нису познавали на педаљ земље у коју су се отиснули прекинувши све везе са цивилизацијом. У логору су остали Купер, Брахе, Патон, Мак Доноу, водич камила Даст Махомет, 7 камила, 14 коња и преостала опрема и храна. Стављено им је у задатак да изграде јаку ограду и сачекају доласак Рајтове групе. Беркова група је кренула 16. децембра 1860. године.

У логору Купер, на приложеној карти логор I, дани су пролазили у одбрани од све чешћих напада домороца. Рајт није дошао нити је донео храну остављену у Мениндеу. Било је предвиђено да Берк стигне до морске обале и врати се за месец дана. Међутим, то је било неостварљиво. Прошла су четири месеца, а гласа ниоткуда. Берк, који је морао утрошити све своје резерве хране, није се појављивао. Све теже бриге притискивале су нејака плећа двадесетогодишњег Брахеа. Када је тешко оболели Патон 21. априла 1861. године умро од скорбута, он је одлучио да се врати у Мениндеа. Мада није веровао да се Берк и његови људи још у животу, Брахе је у логору оставио за њих поруку и нешто хране.

За то време Берк, Вилс, Кинг и Греј споро су напредовали по тлу покривеном оштрим камењем иловачом

личенствени призор плиме Индијског океана!

Међутим, каљуге су постале све дубље, коњи су подрхтавали од умора, хране је понестало а киша лила пљуском. После 165 дана, надохмак свог циља, Берк и Вилс су се морали помирити с тим да неће видети море на северу континента. Брзо су кренули на траг, у сусрет Греју и Кингу. Само једна мисао им је била у глави. Стрњи до Купера пре него што све резерве њихове хране буду исцрпљене. Из малог логора Берк и његова три друга кренули су 12. фебруара. Греј је тада већ био болестан. Мориле су га тешке главобоље. Киша није престала.

Једне ноћи Берк се пожалио на јаке болове у стомаку. Више није имао снаге да остане у седлу. У глави му се окретало. Прекинули су путовање. Следећа два дана вођа експедиције се једва вукао. Крајем прве недеље марта, после готово месец дана путовања, Берк и његови другови су са запрепаштењем утврдили да су преваљали свега 150 километара. Средом, први дах сувог пустињског ваздуха почео је да крепи њихове груди. Берк се почео опорављати, али се зато Греј осећао све горе. Крајем марта били су преваљали око пола пута до логора Купера.

Оставши без хране, убили су камиле и раскомадали њихово месо. Затим је Вилијев коњ дошао на ред. Међутим, четири човека су била толико слаба да више нису могли

ЛОГОР КУПЕР ГДЕ ЈЕ ПРОНАЂЕН КИНГ

ТОЛИКО СЛИЧНЕ

Једна млада мајка у Америци недавно је затражила помоћ полиције јер сама није могла да утврди која је од њених четворомесечних беба Кети, а која Кели. Како су приликом рођења девојчицама узети отисци прстију, то је тајна убрзо разјашњена.

Споља јадац...

У последње време је у Америци у моди прављење аутомобила који споља имају изглед као они од пре тридесет година, док им је мотор најновијег типа.

И ЗА ТО МАШИНА

Пре извесног времена у Аустралији је конструисана специјална машина за претварање јаја у прах. У току једног дана ова машина може 160.000 јаја да претвори у прах а за то су довољна само три чојека која надзиравају цело овај процес

ТРАГОМ ХЕРОЈА ИЗ КЊИГА

ВЕЛИКИ ДЕТЕКТИВИ

Према својим омиљеним херојима из књижевности читаоци се односе као деца: чврсто верују у њихово постојање.

Недалеко од Трафалгарског трга пролази уска, тиха улица. При дну улице издиже се солидна четвороспратна зграда. Над улазом у њу виси портрет познатог детектива кога је његов творац, писац, украсио паметним, продорним очима, танким орловским носом и цртама које лицу дају израз одлучности и сталне будности. Танке усне чврсто сгезу дулу.

То је „бар Шерлока Холмса“ смештен недалеко од старог здања Скотланд јарда. Инспектори и службеници Јарда његови су стални посетиоци.

Врата бара су отворена. За шанком је висок човек у тамном оделу. Пружајући госту криглу напуњену до врха бармен мистер Батлет објашњава:

— Оно су слике глумца који су у разним филмовима играли Шерлока Холмса, ено његових револвера, предмета којима се служио — показује он реликвије у сали. — Али оно најинтересантије налази се горе.

На почетку уских спиралних степеница налази се таблица: „Бекер-стрит, 221 Б“. На спрату је пространа одаја, трпезарија, са седам столова. Трпезарија је широким стакленим вратима одвојена од собе Шерлока Холмса. Крај једног зида је орман с књигама у тврдом повезу. На зиду огроман термометар и две слике. На горњој је представљен човек са мачем, а на доњој — боксер.

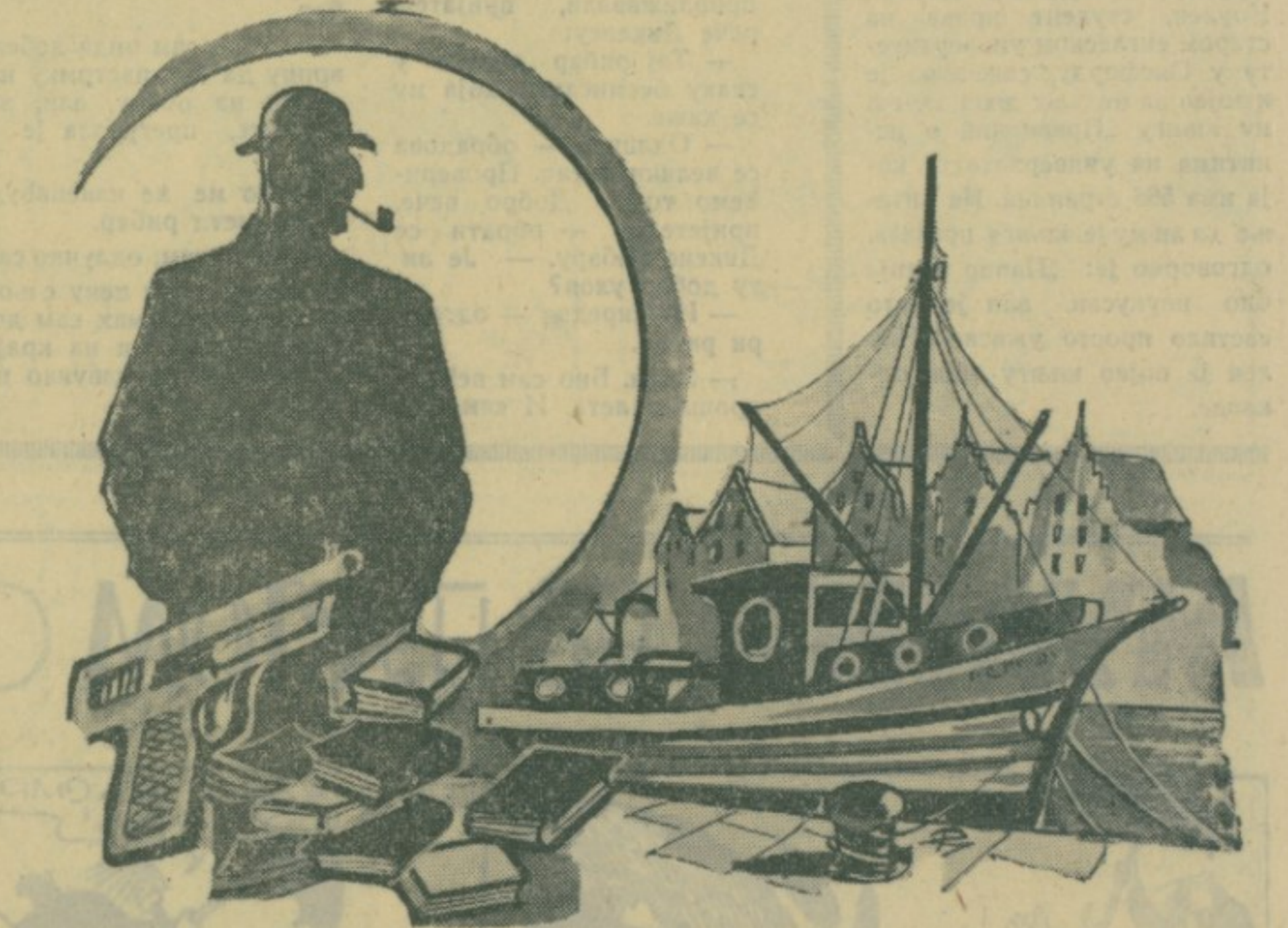
Ту је, разуме се, и камион а изнад њега огледало у раму од црвеног дрвета. На камину неколико дула, доглед, две лимене конзерве, стони часовник под стакленим звоном. На клину, закуцаном о зид, висе жуте боксерске рукавице — по сведошанству Конана Дојла Шерлок Холмс је био прилично добар спортиста и волео је бокс. Ту је и старинска дрвена црна кутија од виолине. Сетите се: велики детектив често се лађао виолине која заједно с гудалом лежи на једном дивану — Пред камином је наслоњача и сточић од црног дрвета.

— Мистер Холмс обично седи у тој фотељи — објасниће вам келнерица. — А мистер Ватсон стоји крај тог црног сточића.

И заиста њихове воштане фигуре, направљене тако вешто да изгледају као живе, ту су, на својим уобичајеним местима.

У соби великог детектива, прострота је по поду кожа огромног мрког медведа. На полицама разне бочице, реторте, епрувете с хемикалијама, шпиритусна лабораторијска лампа а под једним стакленим звоном три каме. На зиду су окачена три масивна штапа. Све те предмете помиње Конан Дојл у својим причама и романима о Шерлоку Холмсу. На столу леже писма, харџија за писање, велика лупа, глобус. На вратима висе два огртача, карирани таман и сив, шешир и качкет.

У трпезарији је такође много предмета везаних за име великог детектива. У нарочитом стакленом ковчежићу се-

дам револвера. Натпис на табlici објашњава да су три од њих припадали Шерлоку Холмсу а да је највећи био својина доктора Ватсона.

Доле, у пространом бару, може се видети велики пор-

трет Артура Конана Дојла, рад сликара Хенри Гејтса: паметно лице с проницилним погледом и јаким брковима. Ту су и два портрета Шерлока Холмса које је насликао Сиднеј Реџет, аутор многих илустрација за дела Конана Дојла. Поред њих је огромна маска — љушка баскервилског пса са светлећим зеленим очима. Отисци огромних псећих шапа у меком тлу (израђени су у лабораторији

тору Мергеу светску популарност а преко њега и његовом творцу писцу Жоржу Сименону.

Године 1929, тада још сасвим млад писац купио је од рибара барку која је јула месеца бачила ленгер у малој луци Делфжил. И баш ту, на палути те барке угледао је свет спокојни и добродушни комесар Мерге кој је многобројним романима о његовим „тихим подвизима“, ни је-

дан једини пут није изневерио свој уравнотежен карактер и своје мале, свакодневне навике.

Почетком септембра ове године у „родном граду“ славног комесара одржаће се свечано откривање његовог већ постављеног споменика. Очекује се долазак издавача из свих земаља света, Жана Габена, који је у многим филмовима играо улогу инспектора Мергеа и, природно, самог Жоржа Сименона.

Сименон сада живи у Швајцарској и тек што је завршио „Огистову смрт“ (не из серије о Мергеу) — свој сто осамдесет девети роман. Као и увек, Сименон је и овај роман написао за две и по седмице, у школској свесци, пишући га обичном оловком. Тајну успеха својих књига Жорж Сименон објашњава једноставно.

„Никад не употребљавам апстрактне речи и појмове. Волим јасне, тако рећи материјалне речи: пут, степенице, киша, дуван. Оне су познате и јасне сваком читаоцу, у сваком куту земље.“

РИМСКО ЦАРСТВО ПРОПАЛО ЗБОГ — ОЛОВА

Амерички лекар из калифорнијског града Санта Монике др Џилфилан објавио је недавно једну занимљиву претпоставку која треба да доприне разјашњењу узрока пронасти римске цивилизације. По Џилфилану брзој декаденцији и распадању римског друштва допринело је, поред историјских и друштвених услова који имају свакако прворазредни значај, и — олово.

Џилфиланова теорија заснива се на токсиколошким налазима и анализама костију нађених у гробницама старих Римљана, на изучавању рецепата римске кухиње и анализи материја од којих су били начињени лонци и други судови у којима су Римљани припремали јело. Сва ова испитивања су показала да су вино, грођани сокови и конзервирано воће који су се у Риму, а нарочито међу припадницима владајуће класе, много трошили били припремани и служени у лонцима и судовима обложеним слојем олова. Код жена тровање оловом, познато под именом сатурнизам, изазива стерилност, многе Римљанке нису могле да донесу на свет децу а и она која су се рађала била су закржљала.

Статистике потврђују претпоставку да су се стари Римљани тровали оловом којим је била превучена унутрашњост њихових судова. Почевши од првог века пре наше ере, када су се овакви судови почели нарочито употребљавати, из генерације у генерацију број римских филозофа, инжењера, песника и трговца смањило се за 75 одсто или три четвртине. Породице вла-

дајућег слоја Римљана остале су без деце. Радови др Џилфилана о тровању старих Римљана оловом заснивају се на претходним студијама Аустријанца Хофмана из 1883. и Немца Коберта из 1909. године. Коберт, асистент Розенблат је извршио анализу костију нађених у римским гробницама и открио у њима знатне количине олова.

СТАРИ РИМСКИ КРЧАГ ЗА ВИНО

СУДОВИ СТАРИХ РИМЉАНА

Главни извор олова којим су се тровали стари Римљани био је грођани сируп. Као код старих Словена медовина грођани сок је био омиљен напитак старих Римљана. Да се не би претворио у вино

они су га кували пре него што почне да превире а да не би дошло до врења додавали су соку олово које је вино давало слаткасти укус и представљало ефикасно средство против микроорганизама врења. Међутим, Римљани су при том заборавили да је олово опасан отров и за човека.

ОБАВЕШТЕЊЕ ОСНОВНИМ ШКОЛАМА НА СЕЛУ

Уредништво „Политикиног забавника“ стално добија писма у којима нас читаоци моле да објављујемо разне написе који им служе као допунско градиво. Уредништво моли управе основних школа на селу у свим нашим републикама да га обавесте колико се у школи купује „Политикин забавник“ и колико га ученика чита као допунско градиво.

Молимо управе основних школа са села да дају следеће податке:

1. назив и адресу школе,
2. број ученика који читају и користе као градиво „Политикин забавник“.

Извештај је потребно оверити потписом и штамбиљем и послати на следећу адресу: Уредништво Политикиног забавника, Београд Цветињска број 1.

Тридесет школа из села са највећим бројем ђака који читају „Политикин забавник“ добиће веома лепе, корисне и практичне поклоне о чему ће бити обавештени у листу по завршеном конкурс.

Рок пријема извештаја о броју читалаца и обиму коришћења штива „Политикиног забавника“ у настави продужавамо до 30. јуна 1966. године (важи датум поштанског жига).

Појео правилник

Двадесетогодишњи Хауард Ноулен, студент права на старом енглеском универзитету у Оксфорду, сажвакао је и појео за недељу дана замешну књигу „Правилник о испитима на универзитету“ која има 566 страница. На питање да ли му је књига пријала, одговорио је: „Папир и није био неукусан, али је зато настило просто ужасно“. Ноулен је појео књигу због опкладе.

ДИКЕНС И СТАРИ РИБАР

Чарлс Дикенс посети једног дана свог пријатеља који је живео на селу. Предвече они се упутише према реци. Тамо је седео стари рибар. Док су му се приближавали, пријатељ рече Дикенсу:
— Тај рибар верује у сваку бесмислицу која му се каже.
— Одлично — обрадова се велики писац. Проверићемо то... Добро вече, пријатељу, — обрати се Дикенс рибару. — Је ли ту добар улов?
— Изванредан — одговори рибар.
— Знаш. Био сам већ ту прошлог лета. И сам сам

се у то уверио. Упецао сам дивну пастрмку. Штета што ми је бештија прегризла канап на удици.
— Да, такве су рибе у овом крају — сложио се рибар.
— Узео сам онда дебелу врпцу да бих пастрмку извукао на обалу, али, замислите, прегризла је и њу.
— То ме не изненађује — примети рибар.
— Међутим, одлучно сам да се по сваку цену с њом обрачунам. Одмах сам добавио ланац и на крају крајева сам је извукао на обалу...

— Да, да — климну је главом рибар — са пастрмком се једино ланцем и може изићи на крај.
Дикенс је наставио своју причу:
— Како сад да је пренесем до куће? Морао сам да изнајим теретна кола

Дикенс се најзад разљутио. Наставио је, али сад већ узрујано.
— Желите ли да знате шта сам учинио са том пастрмком? Мислите да сам је појео? О не! Послао сам је на испашу. Зашто?

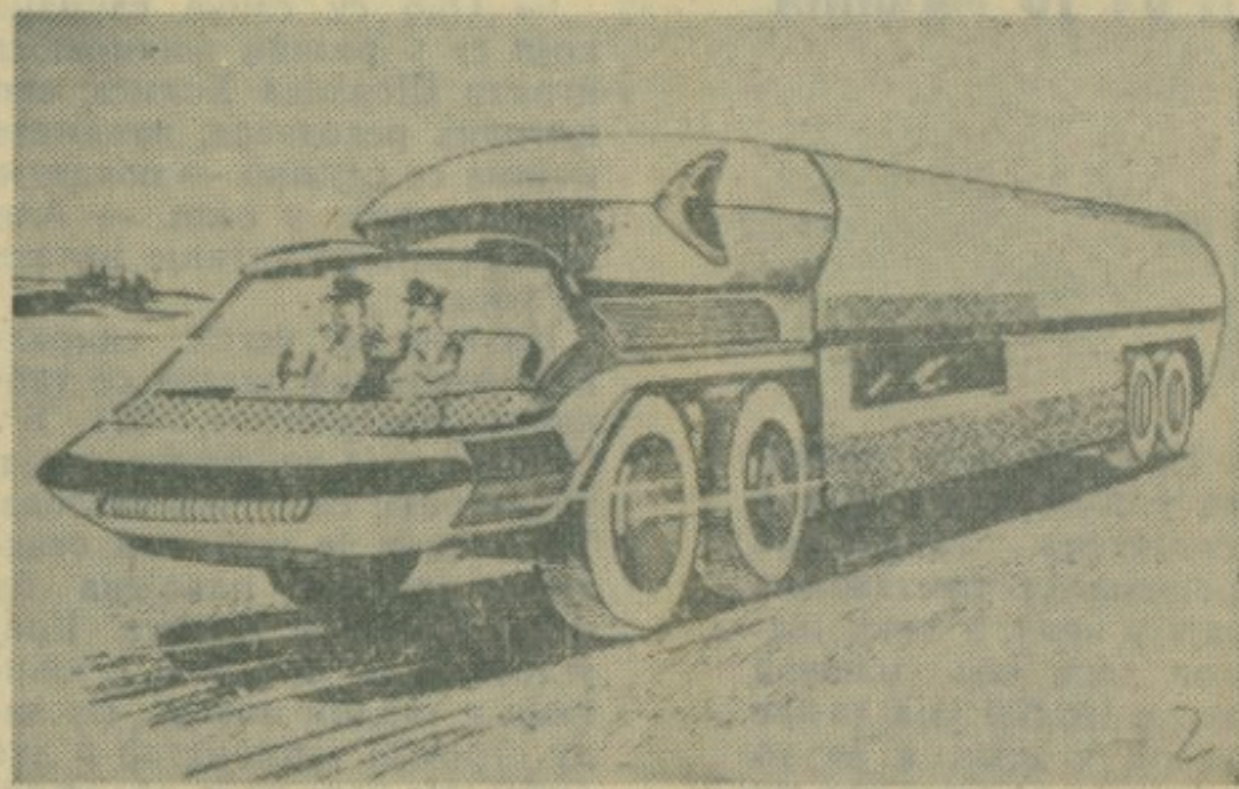
но стари рибар — учинили сте управо оно што сви ми чинимо са пастрмком. Испаша — то је право место за њу.
То је било речено тако озбиљно да се чак и писац почео гласно смејати.
— Чега ту има смешног? — изненадио се рибар.
— Смешно је то што су се код пастрмке после три месеца појавили рогови управо такви какве су имале краве са којима је пасла.
Извукавши из воде удицу и ставивши је у страну, рибар је почео да показује прве знаке изненађења.
— Шта кажете? Код пастрмке су се на суву појавили рогови?!
— Да, да — смејао се Дикенс. Већ му је изгледало да је изашао као победилац из овог дуела. — Моја пастрмка добила је рогове.
— Па то је немогуће — ватрено је ускликуио рибар.
— Због чега? — дошао је ред на Дикенса да се чуди.
— Због тога — изјавио је рибар сасвим озбиљно — што наше пастрмке с роговима и долазе на свет.

са четири коња. Помогла су ми четири снажна момка да утоварим пастрмку.
— Друкчије је то немогуће — потврди рибар — иначе се ништа не би могло учинити.

Да би пасла заједно с кравима.
Писац је погледао у рибара ликујући: занимало га је шта ће сад рећи.
— Шта се ту друго могло — одговорио је мир-

МУМИН НА ПУСТОМ ОСТРВУ

ГИГАНТ ЗА ТРАНСПОРТ

У Сједињеним Америчким Државама саграђен је пробни гигант за саобраћај — назван „Бизон“. Уместо клипног мотора њега покрећу две турбине од по 280 КС. На равном путу за велику брзину довољна је и једна турбина.

ЉУБАВ ЈЕДНОГ ЖЕЛЕЗНИЧАРА

Четрнаест година живео је шетку радова Вилијамс није могао да се одвоји од своје пребивалишта. Како је кућица крај железничке станице Илантсантфрејд у Велсу. Вилијамс је био запослен као надзорник радова на изградњи једне железничке пруге и њених огранака која је недавно завршена. По завр-

ОНИ СУ ГЛУМЦИ

Пас Брен често заузима место кочијаша, у овим малим колима. Али, ко зна докле ће га пони „Дугал“ слушати? Обојица живе на једној фарми у Оксфордшајру на којој се одгајају животиње за снимање на телевизији. Брен је већ играо неколико успешних улога у телевизијским еми-

КОВАНИ НОВАЦ — СВЕДОЧАНСТВО КУЛТУРЕ

Ово што је Гете написао у свом путопису из Италије важи и данас: „Ковани новац представља често и после хиљада година сведочанство давно нестале културе. У слици новчића огледа се читаво човечанство“.

Нигде у античком свету није се ковао лепши новац него на плодном острву Сицилији. То су мала уметничка дела пуна древних грчких легенди. На њима се може пратити развој уметности од њених почетака па до врхунца.

СИРАКУЗА: СРЕБРНИ НОВЧИЋ ОД 10 ДРАХМИ ИЗ 416. ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ. ЧЕТВОРОПРЕГ ГУРИ ДОК ВОЗАЧА ОВЕНЧАВА БОГИЊА ПОВЕДЕ НИКЕ.

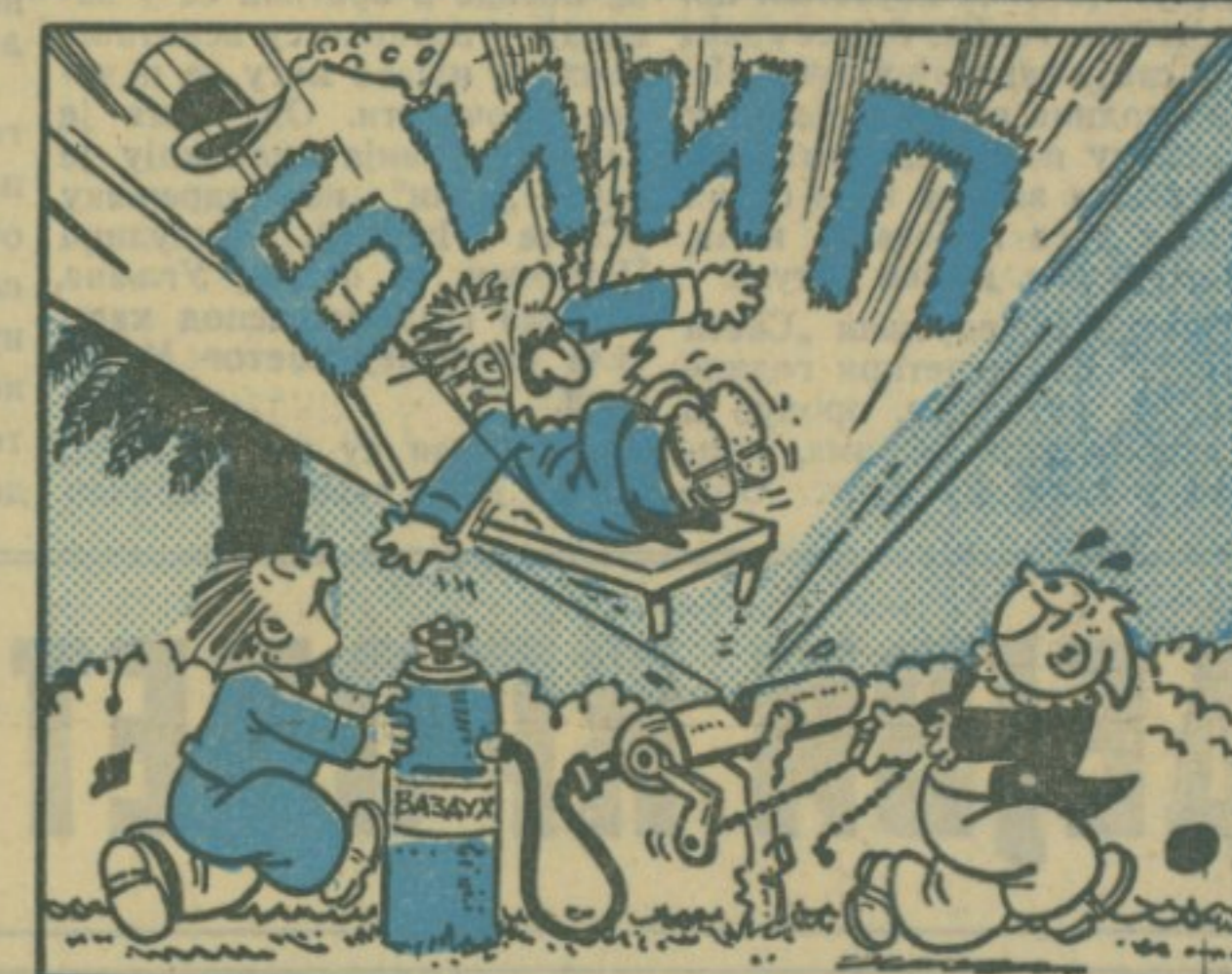
НАИКОС: СРЕБРНА ДРАХМА 550-530. ПРЕ НАШЕ ЕРЕ. ГЛАВА ДИОНИСА, БОГА ВИНА СА ВЕНЦЕМ ОД БРШЉАНА.

АКРАГАС: СРЕБРНИ НОВЧИЋ ОД 4 ДРАХМЕ, ОКО 460. ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ — РЕЧНИ РАК.

МЕСАНА: СРЕБРНИ НОВЧИЋ ОД 4 ДРАХМЕ — 430. ПРЕ НАШЕ ЕРЕ. ЗЕЦ У ТРКУ, ДОЛЕ ДЕЛФИН.

ЈЕДАН УСПЕХ И ДВЕ ЗАБЛУДЕ

Испричаћемо вам два занимљива случаја из историје технике и истовремено везана за једну те исту породицу. Ова два случаја убедљиво сведоче да ни уредници листова ни епископи не одређују пут развоја технике.

Седамнаестог децембра 1903. године Кетрин Рајт добила је телеграм из Кити-Хока, с источне обале Америке: „Данас смо извели три лета на апарату с мотором. Безмерно се радујемо, мислимо да за Божић будемо код куће“.

Кетрин је била у току проналазачких покушаја своја два млађа брата. Она је одмах оценила важност ове вести и стога је

позвала телефоном уредника локалног листа и прочитала му телеграм. „Дивно — одговорио је он. — Веома се радујем што ће деца доћи кући за празник. А што се тиче летења, мене нећете навести на танак лед: математички је доказано да човек не може да лети“.

... А тог дана, 17. децембра 1903. године, браћа Орвил и Вилбур Рајт извели су први лет на авиону с мотором.

Једном је један епископ обилазио школе на америчком Западу. У једној школи епископ је сазвао

све наставнике да би пред њима јавно укорио директора и наставника физике који је њацима причао о будућем развоју технике. — Човечанство не може да открије ниједан основни закон природе. Због тога вам саветујем да се у својим предавањима не ослањате на тобожњу науку већ на веру и богословље — рекао је строго гледајући директора.

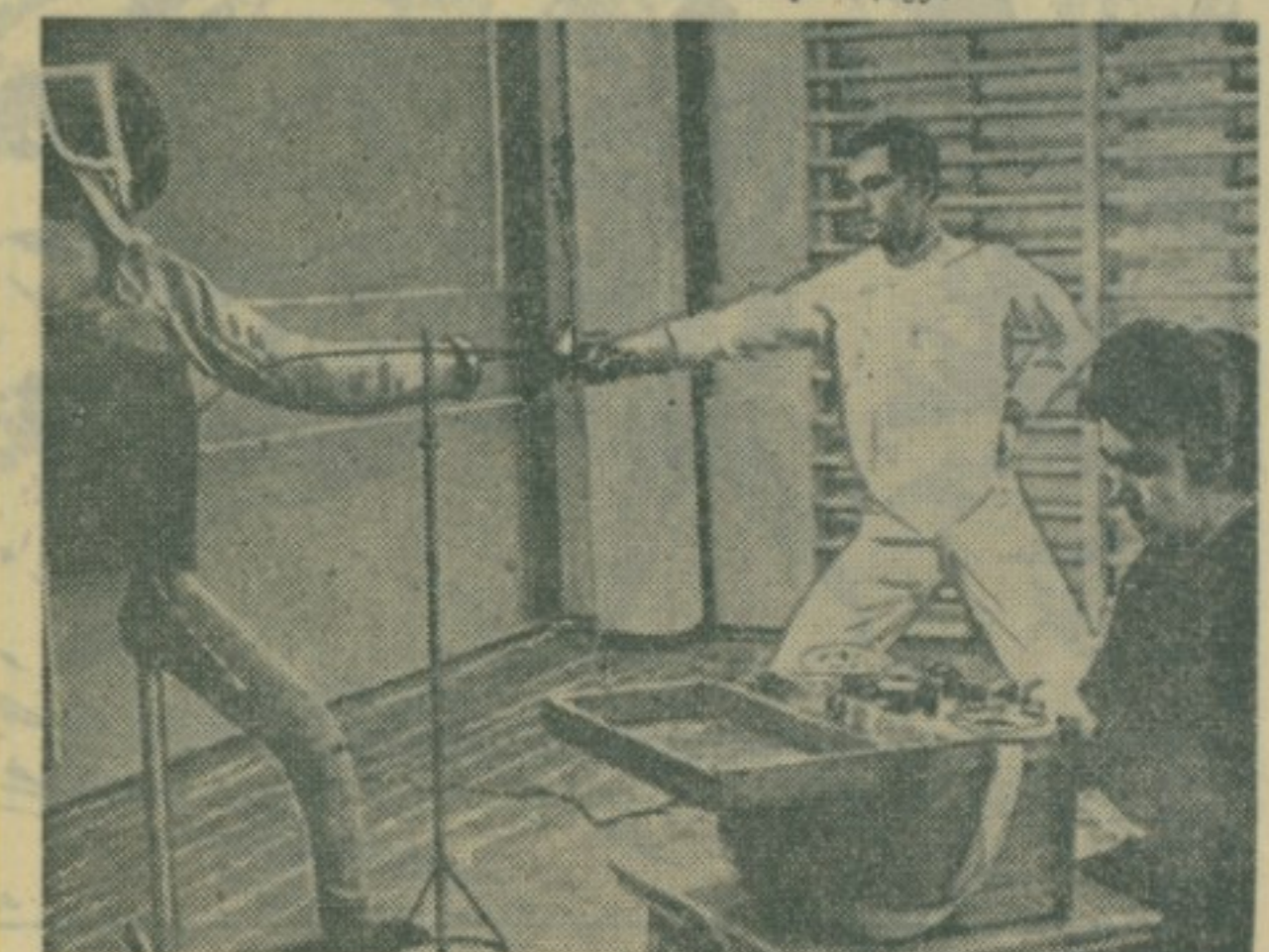
— Ја другачије мислим — одговорио је овај. — Засад наука мало зна, то је тачно. Али, ја сам убеђен да ће једног дана наука дати човеку могућност да лети као птица.

— Због ових речи вечно ћете горети у паклу — љутито је одговорио епископ Милтон Рајт. — Свевишњи је само птицама и анђелима дао дар да могу летети.

Епископ Милтон био је отац браће Рајт, будућих пионира авиације.

ТЕХНИКА У СЛУЖБИ СПОРТА

У једној школи за спортисте тако да тренер касније може тачно да установи погрешне покрете спортисте и врши корекцију.

МИКУЛИЦА ПАНТОЛОН У СЕЛУ НОВИЈОРКУ

Године 1796. у град Задар упловио је велики једрењак „Света Луција“. У луци се окупљало мноштво света. Са зељом се ишчекивало искрцавање посаде с брода, који се с тог истог места отиснуо у далека мора пре пуне четири године. Једрењак је пре тога извесно време био усидрен у карантину острва Ошљак, како су то захтевали санитарни прописи градских и луцких власти. „Света Луција“ је у карантину била сасвим изолована, нису се смели давати никакви подаци о момчади на броду, чак ни одакле је стигао, све док га не прими лучка власт у Задру. (То су били последњи тренуци Млетачке Републике у нашем приморју).

По истеку времена одређеног за карантин једрењак је упловио у задарску луку. „Испред грађана“ га је на обали дочекао „подеста“ — начелник града, и главни „провидур“ Млетачке Далмације, чије је седиште од најстаријих времена било у Задру. Не треба мислити да су сви тако дочекивани. „Света Луција“ је била изузетак: после четири године она се враћа ла у своју завичајну луку. Четири године представљале су у животу помораца читав један век, а за оне који су их чекали дуге и бесане ноћи, много бриге, патње и туге.

И тако је једрењак „Света Луција“ после четири године далеких путовања, ороново и искрпљеним једрима, пристао у задарску луку. Оби-

чај је у оно време био да градски секретари забележе све што се где дешава у месту. Писани су летописи града, хронике, које данас служе као драгоцен извори за познавање прошлости.

С једрењака „Света Луција“ почела је да се искрцава посада. На њему је, каже се, било и црних морнара (мора), „а ми смо послали беле“. Ни капетан није био онај који је из Задра пошао али је ипак био домаћи човек, с острва Угљана, толико скршен да је тек уз помоћ двојице морнара могао да изађе на обалу. Међу онима који су на „риви“ дочекивали једрењак, за који се мислило да је већ давно изгубљен, настаде тишина. Како је који морнар силазио с брода, скупљени задарски грађани дубоко би му се поклонили, исто тако и „црним морнарима који им помогоше да „Света Луција“ стигне у свој завичај“. Начелник града (подеста) одвео је посаду у градску кућу, где је од капетана „Свете Луције“ примио кратак извештај.

После извесног времена они који су остали од домаће посаде и вратили се у завичај — потанко су испитани. Њихове изјаве могу се и данас прочитати. Од свих је најзанимљивија она коју је дао „мали“ на једрењаку „Свете Луције“, Микулица Пантолон, с острва Угљана, из села Пољане, испод каштела (тврђаве) Светог Михаила.

„Унајмили су ме на брод, а било је то давно, — причао

је Микулица. — Дотад сам пасео козе и овце по Пољани, а онда рекоше да се тражи један мали (пиколо) који би пошао на брод. Отац рече, да иде Микулица, а за козе ћемо се побринути и сами; што буде новаца, да се прими одмах“. И тако Микулицу одведоше у Задар и предадоше капетану „Свете Луције“, једрењака од неколико стотина тона који се припремао да отплови за „Инглишку“, да продаје „сирову робу“ из Далмације и да му буду „у помоћ Света Луција и Свети Никола“.

Негде у пролеће 1793. године, пловећи од луке до луке по Средоземном мору овај задарски једрењак стигао је у „Ливерпол“, у земљи „Инглишкој“.

„Наш капетан, хоћу рећи господар од брода, договорио се с неким да би блиско добро за наш посао да се приђе преко највећег мора за стићи у земљу Америку, где се хоће многи бродови за трговину и друге послове. И пита нас капетан, хоћемо ли јунаци? — а ми рекосмо — па нека буде, ако ништа а оно за видети свет који је друкчији од нашега“.

Микулица је тада имао свега петнаест година али се, иако само „мали“ на броду, осећао да у свему припада посади и дели њену судбину. „И навигасмо тако прико великог мора, дан за даном, те је месец два пут био младок стигосмо у село (Вилађо)

Новијорк, које није тако лепо као наш Задар. И ниједно место у оној земљи није тако лепо као што су она у нашој Далмацији, на коју сам стално мислио, и са сузама о њој причао с људима на броду. Ми рекосмо господину капетану да се вратимо своме

сподар капетан, и многи су се од нас тресли. Тада га замени господар Јосо из Калија“.

Изјава Микулице Пантолон записана је на италијанском језику, јер је то био званични језик у Млетачкој Далмацији, а записничар је само

господин од брода укрцао је неке људе да идемо ловити гђа далеко горе морске и друге немани за продавати добро њихову кожу и што имају на себи (крзно).

И док је доле, у Поврљану, било тако топло да је пара из нас излазила, у мо-

дому. Али он не хтеде већ рече: „Овде има доброга посла, видите да се бију сви са сваким, и што се то нас тиче, да тргујемо и служимо господаре, јер добро плаћају. И тако смо две године пловили од Новијорка, уз обалу, све до Поврљана (Њу Орлеанс), где је топлије него у нас, али је ту од неке велике грознице (фебре) умро го-

поједине речи или фразе писано на хрватском језику, настојећи да их објасни и на италијанском. Тако је Микулица много штошта испричао од оног што се дешавало на једрењаку „Света Луција“ и стално истицао како је посада често захтевала да се једрењак врати „у наше далматинско море“.

А потом, у Новијорку наш

ру безмерном од Хосона (Хадзон) она се смрзавала чим би је из себе издахнуло. Ту су се смрзла два наша госпара (сињора) на броду: господин начтрмо (старшина палубе) и господин кого (кувар), који се ни при пећи нису могли да загреју, већ су стално плакали што их је нечистији отерао у овај хладни пакао, кад су лепо могли да прже рибице и у својој тракторији (гостионици) у Калеларги (задарска уллица).

„А „Луција“ се заледрила као и ми, и видели смо два сунца (поларно сунце) и чудне људе, у којих није наша кожа, већ као онај бакар на Светом нашем задарском Кршевану, и на Светој Стошпији, па из грла говоре, и на себи носе перје, дугачке луле пуше, као Турци кад дођу на задарску пијаву. Ту смо били у леду све до дана светог Ивана (јуни месец), а место се зове тако незгодно да ни данас не могу да га изговорим. Знаш да је све то било у Хосоновом мору. И да смо пола брода натапали некаквим крзнима и кожама, те се вратисмо радосни, али са све мање старе госпоре морнара с којима смо пошли из милога Задра“.

И нови капетан „Свете Луције“ наговарао је своју посаду да се што дужи задржи на западним обалама тада још сасвим младе северноамеричке државе где се пружала добра зарада сваком способном капетану брода било којој он нацији припадао. „И тада, већ на крају четврте године — казује Микулица — ми дочекасмо на броду, сви до једнога, нашега господара капетана на коленима, и кроз сузе ваписмо и молисмо да се кући вратимо, у адријанско море, у град Задар, и наша села, у којима се за нас више ништа не зна, да им донесемо радост и тугу, јер су од нас многи мртви. — А ти, мали, упита господин капетан, да ли се се за желео маме и хаће? — Ох, господине, — само толико рекох, па заплаках, и сви остали са мном...“

Али на „Светој Луцији“ није било довољно посаде да би могла препловити Атлантик. Стога је капетан потајно пребацио на брод неколико одбеглих робова криваца, и када је тако попунио „осаду, дигао је сидра, разавео једра и у једно праскорозе испловио на Атлантик из бор тонске луке...“

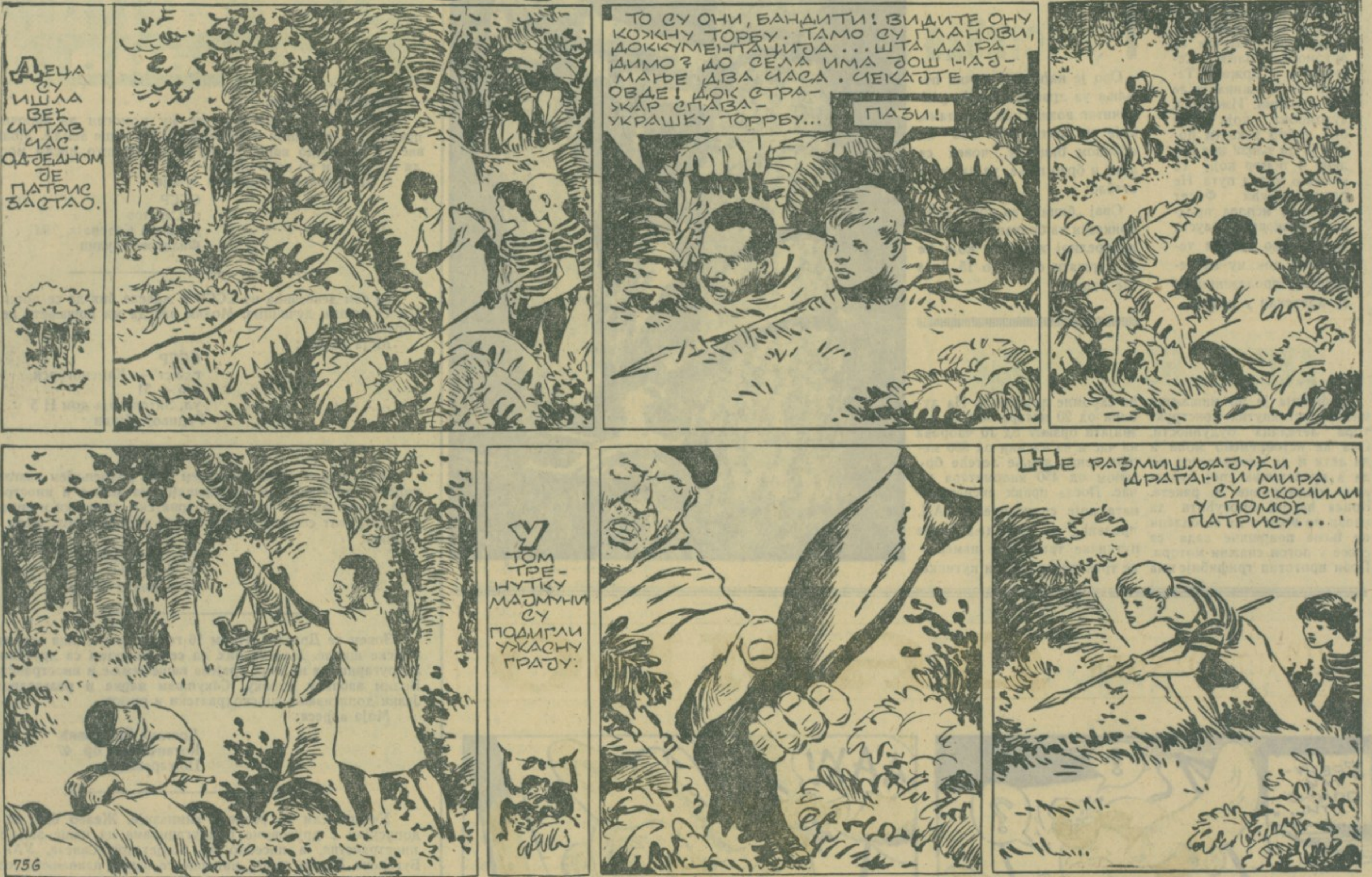
И после дугих месеци пловидбе, коначно се једрењак „Света Луција“ усидрио у задарском карантину (лазорећу) при острву Ошљату, неколико миља удаљен од своје матичне луке...

ДЕЈВИ КРОКЕТ И БЕЛИ ИНДИЈАНАЦ

Сашиурн долази у помоћ

ЦРТА И ПИШЕ Б. ЛОБАЧЕВ

ДЕЦА СУ ИШЛА БЕЗ ЦИТАВ ЧАС. ОДЈЕДНОМ ЈЕ ПАТРИС ЗАСТАО.

ТО СУ ОНИ, БАНДИТИ! ВИДИТЕ ОНУ КОЖНУ ТОРБУ. ТАМО СУ ПЛАНОВИ, ДОКУМЕНТАЦИЈА... ШТА ДА РАДИМО? ДО СЕЛА ИМА ЈОШ НАЈМАЊЕ ДВА ЧАСА. СЕКАЈТЕ ОВДЕ! ДОК СТРАЖАР СПАВА - УКРАШКУ ТОРБУ...

ПАЗИ!

НЕ РАЗМИШЉАЈУКИ ДРАГАМ И МИРА СУ СКОСИЛИ У ПОМОК ПАТРИСУ...

У ТОМ ТРЕЊУТКУ МАРИНИ СУ ПОДИГЛИ УЖАСНУ ГРАЈУ.

756

Шах ЗАНИМЉИВОСТИ СА 64 ПОЉА

УПОРНИ МАЈСТОР

Сергеј Всеволодович Белавенец (1910 — 1941) био је познат као талентовани шаховски теоретичар и аналитичар, разрадио је низ интересантних варијанти у различитим отварањима и написао много чланака. Титулу шаховског мајстора стекао је победом на турниру 1933. године и у току кратке каријере имао је низ успеха. Погинуо је у првим данима другог светског рата на фронту.

Друговао је са многим мајсторима па је из тог времена остало забележено неколико занимљивих детаља. Заједно са Михаилом Михаиловичем Јудовичем написао је за Шаховски годишњак 1938. године одељак о Француској партији. Њих двојица су често имали дуеле око питања из шаховске теорије, па су их решавали у пријатељским партијама или на турнирима. Мајстор Белавенец доказивао је да је за црног после 1. е4 е5, 2. ф4 (ово је Краљев гамбит) повољно да одигра 2... ф5. Како је Јудович то одрицао, постигнут је споразум да то провере на првом турниру. До сусрета је дошло али је жреб хтео да Белавенец буде бели. Одлука о спору морала је да се одложи. На чуђење гледалаца, а и Јудовича, Белавенец је повукао краљевог пешака за једно поље. Партија је текла овако: 1. е3 е5, 2. е4 ф5, 3. ф4... и дошло је до обострано пријатељкиване позиције. Развила се оштра борба која је довела до поделе поена.

НАЈКРАЂА ПАРТИЈА

Советски шаховски мајстор Константин Алексејевич Вигодчиков (1892 — 1941) био је учитељ многих шаховских мајстора. Живео је у Смоленску и много времена проводио

са младим шахистима учествујући и на њиховим такмичењима. Као при Вигодчиков им је давао за уступац пешака са поља ф7. Колико то садржи опасности посведочила је његова партија са четрнаестогодишњим Јудовичем који је повукао 1. е4. Мајстор је по навици одиграо 1... е5? и одмах се предао. Други поглед белог Дх5+ водио је победи, па је ова партија трајала само један поглед.

ТЕЖАК ПОКЛОН

Августа 1675. године бранденбуршки посланик Јоахим Скултет поклоњено је цару Алексеју Михајловичу драгоцену шаховску гарнитуру. То не би било ништа необично да поклон због тежине није морала да носи свита људи — укупно четворцица.

ФУДБАЛЕРИ И ШАХ

Забележено је да су фудбалери неког тима у Ирској били велики љубитељи шаха. Црно — бела шаховска табла

замењивала им је зелено поље све док није примећено да често губе утакмице. Узроке пораза тренери су нашли у шаху, па су им забрањили да га играју. Фудбалски стратегии имали су за то своје објашњење: шах захтева дуго размишљање и код играча развија ту навику па они на терену уместо брзих одлука размишљају.

АДВОКАТ ХАРДИН И ШАХ

Андреј Николајевич Хардин родио се 1842. године у Самарској губернији. Рано се упознао са шаховском игром, али његови први сусрети с јачим шахистима почињу почетком седамдесетих година у време његовог бављења у Петербургу. Тамо је за противнике имао позната имена као што су били Чигорин, Шиферс, Алапин и Соловцов. Године 1878. Хардин се вратио у Самару и почео да се бави адвокатуром. Одвојен од шаховских центара почео је да игра на дописним шаховским такмичењима и у томе имао лепих успеха. Године 1894. добио је дописни меч од две партије против Шиферса. Крајем осамдесетих година дошло је до познанства Хардина са Владимиром Иљичем Лењином. У зиму 1888 — 89. године Марк Тимофејевич Елизаров организовао је дописну партију између њих. Потези су се слали преко поште дописницима. У пролеће 1889. године Лењин је прешао из Казани у Самару и лично се упознао са Хардином. Њихово познанство било је обележено играњем многобројних шаховских партија. Једно време Лењин је био и адвокатски приправник код Хардина.

Велики познавалац Евансовог гамбита Урусов предложио је Хардину да одиграју дописни „тема-меч“ у коме је

било обавезно да се примени то отварање до утврђеног броја потеза. Све три партије добио је Хардин, који је био познат као шаховски теоретичар. Био је човек напредних схватања и залагао се за идеју о оснивању Савеза шаховског савеза, па је био изабран за члана припремног кабинета.

УТЕХА

На међународном турниру у Петербургу 1914. године 72-годишњи Џозеф Хенри Блекбери победио је 60-годишњег Исидора Гунсберга.

Победник је свој успех овако прокоментарисао: — Млади сте ви још да са мном играте — биле су речи упућене пораженом.

СКРОМНА ЖЕЉА

— Шта могу да учиним у вашу част? — упитао је једном приликом Бернара Шоа диригент оркестра у ресторани. Тога момента познати писац није био одушевљен музиком којој га је ометала у разговору о књижевности, па је одговорио: — Мени би било најбоље ако бисте одиграли партију шаха.

ПЛЕМЕНИТА АКЦИЈА

ДЕЦА ВЕСЕЛО ПОСМАТРАЈУ КАКО ЊИХОВИ ШТИВЕНИЦИ ОДЛЕГУ У СЛОВОДУ

Сваке недеље у априлу (Холандија). Ту малишани пуштотине деце сакупља се у штају на слободу разне птице и зиме, када је птицама најтеже.

ЉУБИТЕЉ ПРИРОДЕ

Неки Алонзо Фосет изишао је 15. јуна 1955. године за тренутак из аутомобила близу Севирвила у држави Тенеси да би уживао у лепој околини. Изненада, аутомобил, који није био добро закочен почео је да клизи низ падину у пољор који се налазио поред пута. Не размишљајући Фосет се бацио испред предњих точкова и зауставио возило својим телом све док му запрепашћени пролазници ни су притекли у помоћ.

»Вожиња« уз стабло

Ово је најновији начин пењања уз дрвеће. Помоћу „нарочитаг возила“ са педалама, које се притискују као на обичном бициклу, човек се лако и брзо пење, уз највише стабло.

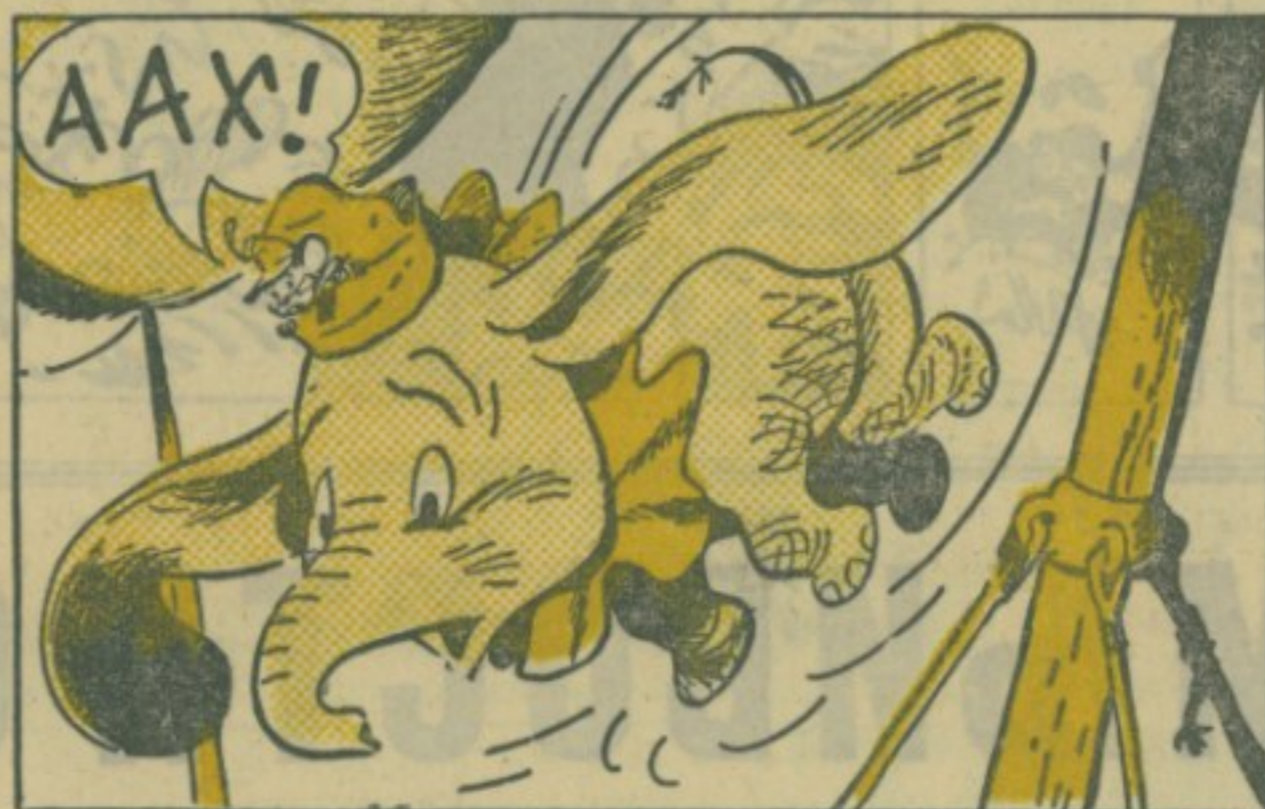
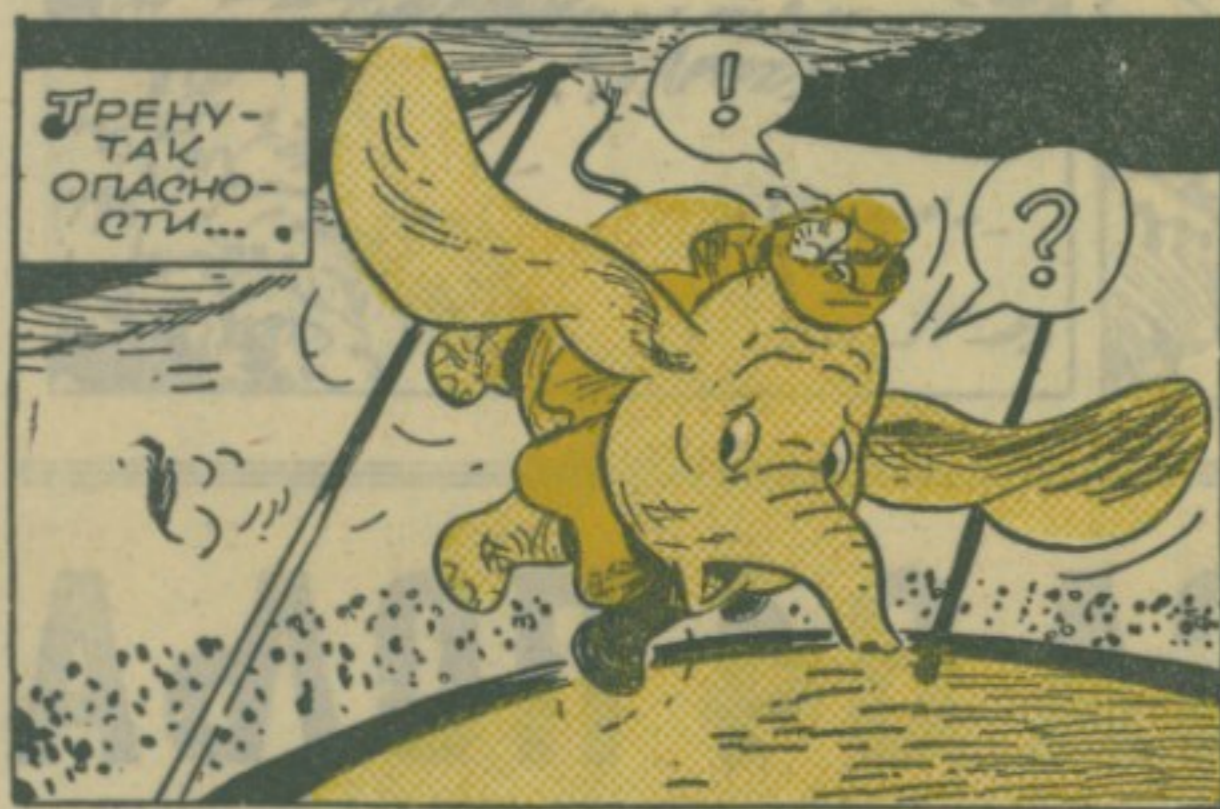
Овај „бицикл за дрво“ биће приказан на британској пољопривредној изложби која ће се одржати од 5. до 15. јула ове године.

ЛЕТЕЋА ПОДМОРНИЦА

Трифидија је по мишљењу многих истакнутих конструктора летелица будућности. Она ће истовремено моћи и да лети и да плови испод воде а представља спој нуклеарне подморнице и ракете. Крила ће јој омогућити да плови по води и да се одлепи од њене површине када се ставе у погон снажни мотори. Први прототип трифидије имаће скромне димензије. На дубини од 20 метара она ће развијати брзину од 10 чворова на час и на висини од 800 метара изнад земље летеће брзином од 450 километара на час. После првих експеримената који се изводе у САД, предвиђа се изградња једне путничке трифидије намењене транспорту робе и путника.

WALT DISNEY ДАМБО

Тисма читалаца

Драга редакцијо,
Много вам хвала што сте ми помогли да започнем преписку с дечама и девојчицама из ваше земље. Молим вас да ме преко вашег листа извините што нисам могла да одговорим на нека писма.
С другарским поздравом
Јулија
СССР
г. Саратов
ул. 2-ја Садоваја, 79а
Филатовој Јули

Ја сам девојчица из СССР и желела бих да се дописујем са вашим дечама. Молим вас да ми пошаљете неку адресу.

Моја адреса:
СССР
г. Уст' — Каменогорск
н/о — 31
ул. Зитовскаја дом Н 5
Радиивој Јуду

Желела бих да се дописујем и да размењујем разгледнице са друговима и другарицама из земље и иностранства. Језик дописивања српскохрватски, словачки и енглески. Матурант сам економске школе у Зрењанину, имам 18. година.

Миксат Руженка
М. Тита 28
Бело Благо (Банат)

Зовем се Драгана. Имам 16 година и ученица сам економске школе. Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из свих крајева наше земље и иностранства. Волим забавну музику. Сакупљам марке и разгледнице. Језик дописивања српскохрватски и руски.

Моја адреса:
Драгана Живковић
Косанчићева бр. 47
Пожаревац

Ученик сам III разреда гимназије. Желео бих да се дописујем с друговима и другарицама из наше земље и иностранства, а посебно из Совјетског Савеза, УАР и Бугарске. Волим спорт, највише се бавим пливањем; језик дописивања, осим српскохрватског и македонског, француски.

Обећавам да ћу одговорити на свако писмо.
Драган Наумовски
С. Кременица
Битољ
Македонија — Југославија

Желела бих да се дописујем с друговима и другарицама из СССР.

Врачевић Раденка
Село Рибари
ул. М. Тита бр. 38
Прњавор — Мачвански

Зовем се Остојић Радмила, имам 16 година. Редовно читам ваш лист и молила бих вас да у њему објавите моју адресу. Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и СССР. Језик за дописивање: руски и српскохрватски. Скупљам разгледнице, фотосе глумца и певача и значке.

Остојић Радмила
ул. Весе Шарчевића
бр. 24, Клење — Мачва

Имам 15 година и волела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и иностранства јер желим да упознам живот младих у селима и градовима широм наше земље а и ван њених граница.

Стојановска Лепосава
ул. Иле Илевски 25-а
Скопје

Имам 15 година и завршила сам VIII разред основне школе. Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље. Скупљам разгледнице, плоче, фотографије глумца и глумица, наших и страних певача.

Вида Сјеран
Београд
Лењинградска 11

Желео бих да размењујем разгледнице са друговима и другарицама из иностранства. Завршио сам трећи разред гимназије. Језик дописивања: српскохрватски, немачки и мађарски.

Амбрози Денеш
Зрењанин
Матавуљева број 1

Имам 16 година и желим да се дописујем са својим вршњацима и мењам разгледнице, стари и страни новац. Могу се дописивати на руском, француском и српскохрватском језику.

Радосављевић Добрица
Старо Село
код Велике Плана

Филм СВЕ О ШИРЛИ МЕК-ЛЕЈН

У филму „Гласно шапутање“ Ширли је још једном доказала да је одлична глумица

Родила се као Ширли Бити у Ричмонду (Вирџинија) 1934. године. По мужу би требало да се зове Ширли Паркер, али је филмска публика широм света зна само као Ширли Мек-Лејн, ка

више привлачно и то је било пресудно за њен живот и каријеру. Када је имала три године, мајка ју је уписала у балетску школу, јер је била слабачка. Ширли је рано почела да се истиче грациозном

да прича како је за скромну награду скакутала око фрикидера и разноврсних миксера да би доказала како ови артикли усрећују домаћице. Тада ју је приметио неки телевизијски продуцент и ангажовао за телевизију али не као плесачицу него као глумицу. У ствари, она је на малом екрану имитирала разне познате личности и то јој је одлично полазило за руком.

Скок на Бродвеју

Једног дана, ни сама не зна како, добила је ангажман за ревију „Ја и Чулијет“, која се играла на Бродвеју, а од тада почиње њена блистава филмска каријера. Године 1954. ангажовао ју је њен садашњи муж за мјузикхол „Игра у пицама“ у коме је главну улогу играла Керол Хени. Већ сама та чињеница, по мишљењу многих, гарантовала је унапред успех комада, пошто је Керол тада била „класа“. Ширли је добила споредну улогу, али како је у ревијама обичај да неко припрема алтернативно главну улогу у случају да се главна звезда разболи, то је ова дужност припала Ширли. Премијера је била прави тријумф, али је Керол после два дана сломила ногу, и „док се неком не смрдне, другом не сване“, Ширли је морала да „ускочи“ а тај је скок био више него срећан. Још прве вечери, Ширли је освојила публику а холивудски продуцент Хал Велис, који се налазио у гледалишту, одмах јој је понудио уговор за Холивуд и то без пробног снимања. Кад се Керол вратила на позорницу, Ширли је кренула за Холивуд. Ту ју је видео Хичкок, који је тражио глумицу за главну женску улогу у

криминално-комичном филму „Незгоде са Харијем“ Хичкок је ангажовао Ширли, у ствари је „позајмио“ од Велиса и она је доживела свој први велики успех на платну. Играла је одлично јер је била свесна да од ове улоге у Хичкоковом филму зависи све. После овог филма удала се за Стива Паркера, који постаје њен менаџер. Ређа се филм за филмом: „Уметници и модели“, „Пут око света за 80 дана“, Велика чаролија“, „Лађар“, „Наводација“, а затим филм са Френк Синатром „Неки су дотрчали“, за који је била предложена за Оскара (ову награду ни до данас није добила). Затим су следиле филмови „Питај једну девојку“, па „Кан-Кан“ од Кол Гуртера итд.

Играла је још у филмовима „Каријера“, „11 ветерана“, „Апартман“, „Све за једну ноћ“, „Две љубави“, „Моја гејша“, „Дечији час“, „Којим путем треба ићи“, „Жути ролс-ројс“, „Дон Голдферб“, „Врати се кући“. Свој вероватно највећи успех постигла је у филму „Слатка Ирма“, који се у једној биоскопској дворани Цириха давао без престанка преко две године. Ко зна, можда то и није њен највећи успех — јер ко зна шта ће Ширли још да пружи својој публици.

ШИРЛИ МЕК-ЛЕЈН У ФИЛМУ „СЛАТКА ИРМА“

ко гласи њено уметничко име. Када је оно одштампано на биоскопској плакату, сва места су пуна и гледаоци излазе за довољни из биоскопских дворана насмејани и добро расположени. Онаква какву је познајемо са платна, таква је и у животу — духовита, ведра и увек спремна за шалу. О њој круже многе анегдоте, њене се изреке штампају у разним новинама под „рекли су“. Тако је Ширли једном приликом рекла:

— Не мари ништа што неки тврде да сам луцкаста, тако бар могу да правим таупости и да ми нико не замери.

Док је ишла у гимназију бавила се спортом и то са доста успеха, па је чак помишљала да му се потпуно посвети али ју је ипак балет много

игром али и великим даром за комичку. Потиче из уметничке породице — отац је био диригент, а мајка до удаје глумица. Они су своју кхер бодрили и вису имали ништа против да поред школе иде стално на часове играња. Тако је Ширли већ са 16 година играла споредну улогу у музичком комаду „Оклахома“. Када су хтели да је вежу ангажманом, она се изненада узјогунила и одлучила да ипак заврши гимназију. То је и учинила. После завршене школе кренула је у Њујорк где је одмах добила место у музичком циркусу. Ту је научила мале „трикове“ музичког шоуа, што јој је касније веома користило. Поред тога играла је и у неком рекламном филму. Данас се смеје ка

ПАУН НЕПОДНОШЉИВИЈИ ОД МЛАЗЊАКА

Становници предграђа Хеџ Енд, у чијој се близини налази лондонски аеродром, навикли су већ на buku млазних авиона али никако не могу да издрже кричање једног пауна по имену Перси. „Ларма коју ствара овај паун неподношљива је — тврди Норман Полит један од становника Хеџ Енда. — Када сам први пут чуо његово крештање помислио сам да неко убија неку жену“.

Паун Перси живи у једном врту недалеко од Политове куће, заједно са гускама, пловкама и сребрним фазанцима. Полит и још 52 суседа упутили су властима молбу „да се паун Перси ућутка на било који начин“. Персијев господар Доналд Фриман сматра, међутим, да не постоји закон који би му забранио држање пауна.

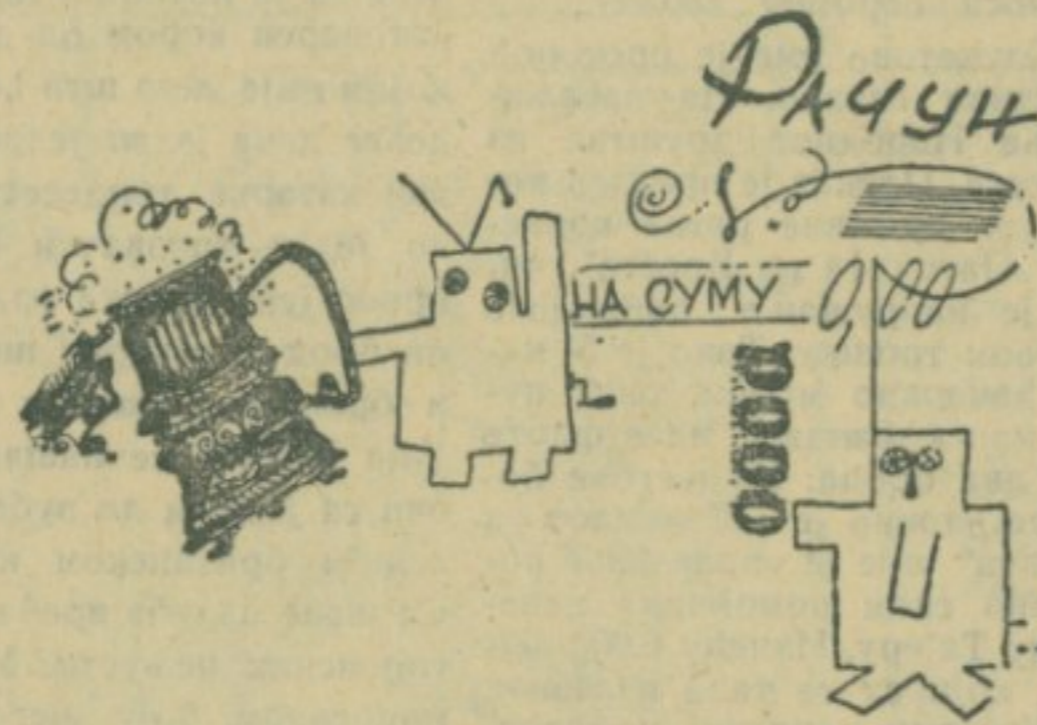
Електронске шале

У Енглеској, као уосталом и у многим другим земљама, за испостављање разних рачуна употребљавају се електронске рачунске машине. Један грађанин Лондона извесно време није користио енергију градске електричне централе јер је у својој кући конструисао сопствену, али је од електронског „књиговође“ ипак добио рачун. Рачун је био потпуно исправан — на 0,00 фунти стерлинга. Пошто је такав рачун потпуно бесмислено уплаћивати преко поште, бивши претплатник електричне централе бацио је рачун у корпу. Убрзо му је стигао други рачун — опомена на исту суму, а за њим и трећи са претњом да ће ствар бити предата суду. Претплатнику није преостало ништа друго него да електричној централној пошаље чек на 0,00 фунти стерлинга. Педантни електронски књиговођа изјавио је био задовољан.

Други електронски књиговођа у Алену, у Немачкој, послао је једном соп-

ственику аутомобила неколико десетина рачуна са захтевом да уплати порез за аутомобил у укупној своти од преко 4 милиона старих динара. Службеници пореске управе брзо су уочили грешку свог електронског колеге. Наиме, на пореском картону сопственика аутомобила нечитко је била одштампана бројка шест, тако да је робот уместо 1965. прочитао годину 1905. И због тога је од сопственика тражен порез за свих 60 година.

Сопственик једне велике пиваре у Бертоу и Та Трену, у Енглеској, желео је да тачно одреди колико ће пива бити потребно његовим суграђанима за Божићне празнике и за дочек нове, 1966. године. Израчунавање је поверио електронском рачунару. Није се могло утврдити чиме се електронски мозак „руководио“ у својим претрачуницама, али је по његовом савету фабрика произвела 1,2 милиона литара пива више по што је за празнике било потиђено.

УСПАВЉИВАЊЕ ПУТЕМ РАДИЈА

Група америчких научника проучавала је у Кенији начин живота и навике мајмуна-бабуна. Уловљеним бабунама хируршким путем усађивани су минијатурни апарати за мерење артеријског притиска, pulsa, дисања и томе слично, а затим им је под кожу на леђима убаčen по сићушан радиобачен по сићушан радиопремијер. Тако је било „радиофицирано“ дванаест мајмуна које су затим пустили на слободу. Телеметријска обавештења редовно су стизала од свих дванаест бабуна и пера апарата за пријем бележила су на покретним трака-

ма своје кривудаве линије. Али, ма колико да су апарати били економични, батерије у њима почеле су да се празне, Батерије је требало заменити, али мајмуни се не могу тек тако наговорити да легну на операциони сто. Радио је помогао и овог пута. У етер је полетело наређење и у апаратима усађеним у тела мајмуна активиран је механизам ампула са средством за успављивање. Бабуни су заспали један за другим. А после неколико дана они су опет ведело скакутали по дрвећу — до нове радио-команде.

ГУМЕНИ ЗИД

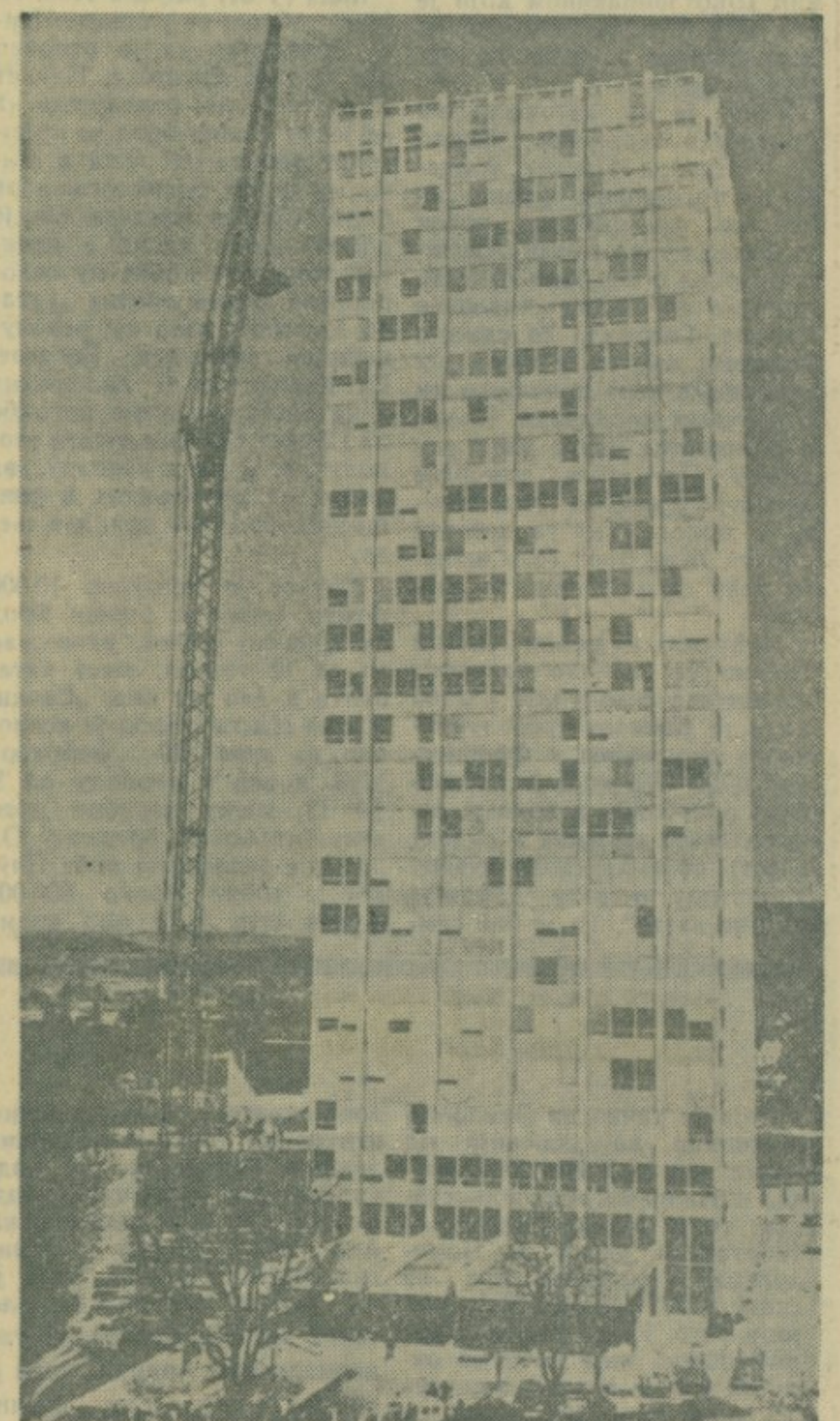
Замислите стапак са усправним и водоравним челичним шипкама, у облику једног већег зида са великим отворима, а на шипкама су обешене спољне аутомобилске гуме у пет-шест редова по висини и исто толико по ширини. Таква се справа налази на спортском игралишту јапанске основне школе Ами у префектури Ибараки на северу од Токија.

Јапански ђаци весело вежбају на часовима и у слободно време. Циљ је што брже се провући кроз све гуме по реду. Већ постоје и прваци који су најбрже прошли кроз све препреке. Наставник физичке културе, један од конструктора те справе каже да оваква забава код деце добро развија гилкост, спретност и снажљивост.

НАЈВИША ДИЗАЛИЦА ЗА НАЈВИШУ КУЋУ

Да би се за највишу кућу у Швајцарској подигла платформа са уређајима за чишћење прозора, тешка 5 тона први пут је у пракси употреб-

љена ова цинковска дизалица висока 102 метра. Она је за 15 минута подигла уређај на облакодер, висок нешто више од 92 метра.

Једног децембарског дана 1797. године човек, чији је изглед недвосмислено говорио да је то лекар или апотекар, журно је грабљиво гледала на кан целаријске просторије великог затвора у Норманкросу у Енглеској. Имао је на себи црн прслук и пругасте панталоне а испод руке је носио велики шприц за давање инјекција. Дошавши пред прву препреку, коју у лавиринту чуваних пролаза треба савладати да би се доспело изван затвора, он је махнуо испред носа службеника шприцом викинувши са приметним ирским нагласком: „Отворите хитно, журним комесару, преко сам му потребан“.

Убеђен да се комесар налази на ивици живота, службеник је подигао рампу и дозволио човеку пролаз.

Шприц за давање инјекција одиграо је своју улогу и пред носем чувара друге капље а затим је још једном седнао пута отворио окована затворска врата и тешке резе чувеног енглеског затвора. Најзад се човек нашао напољу, на путу који води за Стилтан. Наравно, уместо да оде комесару, упутио се право поштанским кољима. Коњи су били упрегнути и спремни за полазак. Ускоро затим човек је у укупуности дванаест година са једним Шкотланђанином који је већ био потпуно измрцварен дотадашњом вођњом по неравном друму.

Тако је из заточеништва британске краљице умакао Пјер Едвард Плукеј тридесет шестогодишњи француски капетан, син поморца, рођен у Дежеру на обали Ламанша. Пјер о његовом бекству прочула се широм тадашње Европе. Говорило се само о Плукеју: чак су и мајке успављивале децу причајући им о његовим подвизима. Књиге о поморцима још и данас величају Плукејеве поморске авантуре а његови сународници с поносом су га назвали „други Жан Бар“ (најславнији међу француским гусарима).

Међутим, највећом славом Плукеј се ованчао за време француске револуције у доба када је Конвент (револуционарни скупштина у Француској (1792—95) која је прогласила републику и вршила законодавну, извршну и судску власт) објавио своју чувену крилатицу о рату „гвожђа против злата“. То је био сим-

бол непомирљиве борбе револуционарне Француске против колонијалне и аристократске Енглеске. И истовремено то је био одговор републиканске Француске на рат до уништења, који јој је Енглеска најавила.

Плукеј је на мору достојно одговорио на енглеску претњу ратом до уништења. Доследан својим поморско-ратничким традицијама, цео Дежер се као једна душа одавао дозиву Конвента. Некада чувено гусарско гнездо, из којег је потекао и чувени Жан Бар, дало је за време француске буржоаско-демократске револуције неустрашиве поморце међу којима је најистакнутији био Плукејев пријатељ Ванстабел, који је као контраадмирал погинуо оне исте године када је Плукеј умакао из енглеског заточеништва. Његов највећи подвиг био је када је са 300 бродова крчатих намирицама пробио енглеску блокаду 1794. године и спасао Француску гладу.

Када су 31. јануара 1793. године добоши на улицама Нанте објавили да је отпочео рат против Енглеске, Плукеј је одушевљено предложио да се један бивши брод за транспорт робова наоружа и стави му се на располагање за борбу против Енглеца. Он је одмах добио писмо с печатом Конвента којим му се одобрава борба против „гусара Европе“, како су револуционари називали Енглеце. Са Конвентом је склопљена нека врста прелиминарне погодбе да Плукеј сам финансира свој подухват а да у накнаду сва добит од заробљених и уништених бродова припада њему.

Плукеј је позајмио 10.000 фунти, опремно бивши брод за црначко робље, наоружао га са 12 топова, шест катапулта и дао му име „Санкилот из Нанте“. Брод је испловио из луке 19. фебруара 1793. и већ у периоду од 3. до 13. марта заробио осам непријатељских бродова. Од продаје заробљених роба Плукеј је добио преко 600.000 фунти што је у оно време

брао 110 најјачих и најискуснијих момака.

У току маја пустиловни и патриотски Плукејев дух блистао је у пуном сјају. Већ 5. маја он је заробио један енглески трговачки брод који је крчат вођем долазио из Лисабона а 9. и 11. маја два наоружана енглеска брода чији је задатак био да преређу француске бродове. У току поморске битке коју је 12. маја водио са две енглеске фрегате, Плукеј је изгубио већу са „Санкилотом из Нанте“ тако да је до краја месеца сам пловио. Само три дана касније он се успешно борио против једне енглеске фрегате наоружане са 26 топова; седамнаестог маја је потопио једну шалупу; 21. је заробио један једрењак са три катарке и одвео га у Брест, а 24. је водио огорчен поморски бој са једним наоружаним бродом индијске компаније, који му је тешко оштећен умакао. У својим „Мемоарима“ Плукеј је, без духа, описао повреде које је задобио у тој битци.

али је ипак успео да умакне и да накривљен пристане крај обале острва Ба.

У току целог маја месеца заробљени британски бродови крчати пленом стизали су у луку Бреста, а Плукејева слава је расла. Када се на палуби тешко оштећеног „Патриоте“, који се враћао у домовину, појавио сам Плукеј клицању и одушевљену масе народа није било краја.

На командом мосту брода „Жалуз“ а затим „Гневног из Калеа“ Плукеј је следећих година наставио подвиге и ређао победе у служби револуције не заборављајући при свем том на уносно уновчавање плена, које му је револуционарна власт одобрила. Он није знао за пораз и све до 1802. године, када је склопљен мир у Амијену, представљао је страх и трепет за Енглеце на мору. Тада је Плукеј, мада је имао тек

ПРИЈАТЕЛСТВО ИЗНАД СВЕГА

Пре извесног времена у предграђу града Берт-Сити у савезној америчкој држави Ајдахо, пожар је захваatio једну дрвену кућу. Позвани ватрогасци упутили су да из куће извуку свих петоро укућана. Пожар је већ почео да се стишава кад се на опште запрепашћење из запаљене куће појавио мали пас који је у зубима носио свог старог пријатеља, црно-белог мачка са којим се свакодневно играо.

КО ДОЖИВИ, ВИДЕЋЕ...

На конгресу океанографа, одржаном недавно у Монаку, професор Брјус Хансен са Колумбијског универзитета у САД изјавио је да 4000. године на Земљи неће бити ни каквог живота. — Наша планета — рекао је професор Брјус — наставаће да се окреће, али сва жива бића ишчезнуће као жртве космичких бомбардовања. Његов француски колега Жорж Бо је супротного мишљења. Тако у његовој књизи, „Пролеће звезда“, објављеној 1959. године пише да ће на Земљи бити живота још 170 милиона година.

ДРЖАВНИ ГУСАР

ПЈЕР ЕДВАРД ПЛУКЕТ

представљало огромно богатство. Тако је Плукеј спојио свој патриотизам, мржњу према Енглецима и гусарење које доноси огромну зараду.

Плукејеве име је преко ноћ постало славно. На наваливање Народног друштва из Бреста, Плукеј је преузео команду државне ратне корвете „Патриота из Бреста“, чије је наоружање побољшао о свом трошку. Тако је 5. маја запловио морем, овог пута као командант мале флоте од два брода. Уз његове бочке пловио је „Санкилот из Нанте“ чије је управљање поверио свом помоћнику капетану Тајеру. Између 6.000 људи, који су се тада налазили у Кајерму у ратној морнарици, Плукеј је за себе ода-

„Већ први топовски хитац наneo ми је четири ране. Одваљено ми је њон са чизме а заједно с њим добро парче коже с пете леве ноге. Команд шрапнела остао ми је у кости леве руке, један метак ми се зарио у бутну кост десне ноге, а једно ћуле од 24 ливре збрисало му је шешир с главе и обријало ме до темена. Од барутиног праха сам у лицу поцрнео као Африканац, а силна притиска ме је бачила неколико метара од места где сам стајао“. Све ове невоље нису сметале неустрашивом поморцу да већ 26. маја зароби један британски брод од 100 тона, после чега га је потопио, јер је био натоварен кором од дрвета с којом није знао шта ће, а следећег дана један једрењак са три катарке, тридесетог поново један трговачки брод, а првог јуна велики транспортни брод натоварен шпеницом и брашном. Рано у зору 6. јуна Плукеј се нашао очи у очи са једном до зуба наоружаном британском корветом. Са њене палубе вребало је 26 топовских чељести. У неравномправном боју његов брод је претрпео тешка оштећења,

одлучно да престане да се бави занатом морског вука. Томе је добрим делом допринела и једна одлука да капетан Ермит, а не он буде упућен на челу велике експедиције у Сан Доминго као и једна друга одлука којом су његова права на мору знатно ограничена. Увређени Плукеј је напустио Француску, настанио се у Холандији, оженио и до краја живота бавио се као имућан баштован гајењем лала.

У току своје сјајне поморске ратничке каријере Плукеј је уништио 48 непријатељских бродова, запленио 54 топа, заробио 500 Енглеца и задобио четири тешке ране у пет директних обрачунавања оружјем с непријатељем. Најдужа поморска битка коју је водио против двоструко надмоћних непријатељских снага трајала је четрнаест часова. За све те своје заслуге пустилов и ратник, који се пред крај живота посветио одгајивању лала, одликован је великим орденом Легије части. Плукеј је умро у 81. години, кратко време пошто је добио то заслужено признање.

Телефонске везе будућности

Чланови Међународног телефонског савеза недавно су у Женеви размотрили могућности успостављања аутоматског система међународне телефонске везе. Помоћу тог система биће у будућности, на пример, могућно из Беча се обавестити о репертоару опере у Токију не узнемиравајући при том телефонисткињу на међународној телефонској линији. Овај систем међународних телефонских бројева, који ће додуше бити уведен тек крајем нашег века, имаће у сваком броју 13 до 15 цифара. Њихово дешифровање је једноставно: прва група цифара — то је број за укључивање у међународну мрежу. Друга гру-

па омогућава повезивање с одређеном државом, трећом добијате потребан град или рејон, а четврта вас повезује с кућним апаратом саговорника.

Бројеви за укључивање појединих делова света већ су одређени: 1 — Северна Америка, 2 — Африка, 3 и 4 — Европа, 5 — Јужна Америка, 6 — јужни део Тихог океана, 7 — Совјетски Савез, 8 — северни део Тихог океана,

9 — Далеки и Средњи исток и 0 — резерва. Свака земља добија свој број: 33 — Француска, 402 — Мађарска итд. Совјетски Савез и Сједињене Америчке Државе с Канадом представљени су у том систему бројева као засебни континенти.

Кад овај систем буде уведен, међународни телефон користеће се као обичан телефонски систем у оквиру једног града.

САОБРАЋАЈЦА СА ШТАКОМ

Једну хрому удовицу из Луисвила, у америчкој савезној држави Кентакију, суд је казнио новчаном казном од 1250 динара због тога што је својом штаком управљала уличним саобраћајем. Пошто су се на једној раскрсници догодили четири тешке несреће у којима је било људских жртва а саобраћајна полиција ни после тога није поставила семафор, председ једногодишња Мери Хантер стала је наред раскрснице да би помоћу своје штаци и једне звиздаљке управљала саобраћајем. Возачи су се управљали према њеним показивањима и нових судара није било. Саобраћајна полиција сматрала је да је постапак хрме удовице увреда панета саобраћајца и тужила је суду. Судија се, изгледа није потпуно сложио с тим мишљењем јер је тужену осудио на најмању могућу казну која износи један долар. За време суђења познаници и суседи оптужене придружили су праве мале демонстрације због тога што семафор ни после овог случаја није постављен.

НАЈДАЉЕ ОД ЦЕНТРА ЗЕМЉЕ

Која је тачка на Земљиној површини најудаљенија од њеног центра? На први поглед одговор изгледа једноставан: то је Маунт Еверест — тибетански назив је Чомолунгма — највиши врх на свету (8.882 метра). Међутим, није тако. Наша планета, као што знамо, није потпуно округла већ је лако спљоштена на половима. Због тога су тачке на њеној површини у

зони екватора даље од њеног центра но тачке у поларним зонама. Разуме се, ми овде упоређујемо тачке чија је надморска висина подједнака. Ако, пак, узмемо у обзир спљоштеност Земље, онда је од њеног центра најдаља тачка врх Чимборазо, у јужноамеричким Андима, мада је његова надморска висина „свега“ 6.310 метара.

МЕЂУ СИБИРСКИМ ЛОВЦИМА НА ТИГРОВЕ

Сибирски ловци на посебан начин лове тигрове којих још има на далеком истоку ове велике земље. Они их хватају живе — и то голим рукама. Доносимо чланак В. П. Сисојева, који је учествовао у једном таквом лову

Негде крајем децембра из козачке станице Облучје стигне телеграм: „Пронашао сам траг три тигра. Долазите одмах. Авдејев“. Пошли смо нас тројица: сибирски насељеник Богачев, који је сам уловио 36 живих тигрова, његов синовац Прокопије и ја.

У Облучју смо пронашли Авдејева и после два дана све је било спремно за опасан лов у тајги. Поред Авдејева прикључио нам се и стари искусни ловац Ференцев.

На трагове тигрова наишли смо у горњем току реке Сутари. Санке нам је вукло пет паса, вичних лову на тигрове. То су били велики и јаки пси, флегматичне нарави, који су са обешеним ушима преличили на домаће псе него на ловачке керове. Али у лову на тигрове управо су ти пси били ненадмашни. Хранили смо их сувом рибом.

Намирнице, муницију, конопце и топлу одећу натоварили смо на санке и кренули.

глас. — Све ми се чини да ћемо ускоро наићи и на трагове тигрова...

— А зар тигар не растерује дивље свиње и јелене? — запитах.

— Не, они га и не примете јер их прати из прикрајка. У згодном тренутку привуче се близу и у два-три скока зграби изабрану жртву за врат. Ако промаши, никад не гони даље плен. Приђе неком дрвету и канџама кида кору од љутње. Онда пође да тражи плен на другој страни.

— Али зато вукова нема ни где ни близу, продужи Богачев. Све их похвата и потама ни тигрица, као мачка мишеве. Не једе их, него их само растера. Јер, тамо где има вукова нема друге дивљачи.

Шестог дана трагања Авдејева, који је ишао мало постранце од нас, два пута зазвучало. То је био знак да је наишао на траг тигра. Траг „амбе“, како домороци зову тигра, лично је на отисак предњих шапа медведа, само је био више округлао. Мени се учинило да је туда прошао

шаторског платна — главно оружје при хватању тигрова.

Устали смо ујутру још пре зоре и припремили обилат до ручак. Псе нисмо нахранили да би били што љући. Још

МЛАДИ ТИГАР СЕ НАЉУТИО

једном смо пажљиво проконтролисали сву опрему. Понели смо секире, котлић, лончиће за чај и хране за два дана.

Пре но што смо пошли, Богачев нам даде последња упутства. Овога пута се није смешио као обично, поглед му је био строг, говорио је пажљиво, без журбе.

но по свежем трагу. Местимично тигрови су ишли у скоковима, тигрица напред, а младунци за њом.

Први нам је задатак био да одбијемо које младунче у страну. Пошто смо прошли око осам километара, једно од младунчади скренуло је улево, у боров шумарак.

Богачев вгари Ференцову да тера тигрицу што даље и да уз пут пуца из пушке.

Ференцов оде и ускоро одјекнуше два пуцња.

— Да и ми кренемо — рече Богачев.

Кренули смо за трагом младог тигра који се издвојио. Нисмо прешли ни пола километра, кад Богачев диже руку: то је био знак да пуштамо псе. Они појуреше тако да смо их једва стизали. Када смо се спустили у једну долину, стадо смо као укупани: пред нама се чуо бесан лавез паса. Значи: стигли су тигра. Похитали смо и ми. Пси су окружили велико, оборено дрво, бесно лајали, али тигар се није видео.

Богачев нас позва руком себи.

— Ближе к мени, рече. — Када тигар искочи, ја ћу му гурнути у чељуст свој капут. Он ће га зграти, а онда сви на њега...

Полагано и опрезно Богачев је кренуо. Ми за њим. Тада кроз густу крошњу обореног дрвета угледах тигра. Стајао је усправљен иза напала поваљеног дрвета и фрктао на псе, показујући оштре зубе. Очи су му светлале зеленкастим сјајем. Грива на потиљку се наострешила. Оштре канџе, као полиране, дубоко су се зариле у кору дрвета.

Кад је угледао људе, тигар дубоко рикну и не обзирући се више на псе пође право ка нама. У једном тренутку ми се учинило да ће звер у налету насрнути на нас и да ће намах све бити готово. Но страх пред човеком задржао га је у последњем тренутку.

ГОСПОДАР ЦУНГЛЕ И ТАЈГЕ

Прилежавши уз земљу, тигар је бесно режао искезивши опасне зубе.

Дах ми је стао кад је Богачев мирно кренуо ка звери држећи пред собом мотку са намотаним капутом на врху.

Када је тигар разјанио вилнице, Богачев му је нагло гурнуо капут у раље. Тигар, сматрајући топли капут који је мирисао на зној за нешто живо, зграби га бесно зубима и канџама.

Тај тренутак смо и чекали. Богачев скочи као какав младил на леђа тигра притискујући га на земљу свом тежином свог снажног тела. Гвозденим шакама зграбио га је за гриву на потиљку и повукао му главу уназад тако да су се крваво подливане очи звери искосиле. Али, ни искусни стари тигроловац, не би дуго издржао у том положају да му нисмо прискочили у помоћ ми остали.

Ту је упутство које нам је дао Богачев показало сву своју вредност. Сваки од нас поступило је онако како је било договорено. Прокопије је притиснуо коленом десну предњу ногу тигра о земљу, чврсто је притегао и везао конопцем који је за ту прилику ста

јао спреман иза паса. Авдејев је такође био брзо готов са својим делом посла па је прискочио мени у помоћ. Везали смо тигру и стражње ноге, а затим му навукли на њушку брњицу од шаторског платна, која му је покривала и очи. Притиснут о земљу, тигар се тешко дишући примирио. Само је његов дуги жути реп са првим колотовима који је грчевито ударао по снегу по казивао да се још не предаје.

— Е, па, савладамо пруга стог ђавола, рече Богачев с олакшањем. — Само, још мало даље од њега...

И стварно, тигар се неколико пута тргнуо, као да испробава да ли су конопци до ста чврсти, а затим се завртео по снегу као чупави жути топчак. Али то није дуго трајало. Најзад се сасвим смирио. Прикупили смо псе, који су бесно лајали и везали их, затим насекали грања и положили ухваћеног тигра на меки лежај.

Ноћ смо провели седећи око ватре. Ујутру смо ухваћеног тигра натоварили на два пара међусобно повезаних смучки и кренули натраг у село.

ТИГРИЦА ЈЕ БЕЖАЛА И ЗА ЊОМ У СТОПУ ДВА МЛАДУНЦА

У тајгу (сибирску прашуму) стигли смо у рану зору. У прво време наше дневне етапе нису износиле више од 15 километара пута, али постепено смо прелазили више не осећајући умор.

Снег је на многим местима био ишара траговима дивљих свиња и јелена. То је био добар знак јер се тигар увек задржава у близини ове дивљачи. Нохивали смо тамо где би нас затекао мрак. Наместили бисмо шатор, нацепали дрва, наложили ватру, вечерали, попили чај и полегали на мисно јелово грање.

— Јесте ли видели колико ту има трагова дивљачи? — размишљао је Богачев на

само један тигар па сам се зачудио када је Богачев рекао:

— Тигрица са два прошлогодишња младунца. Најлазе се на премету — прелазе у други ловачки рејон. Стара иде напред, видите ли? А младунци за њом у траг. Прилично велики мачићи: тако, отприлике, сваки по 80 килограма. Хајде, момци, да се спремимо.

Због близине тигрова спремили смо се за коначење са великом опрезношћу. Разговарали смо тихо. Псе смо одмах нахранили, јер их је сутрадан очекивао тежак посао. Дружина је била узбуђена, само је Богачев био савршено хладан и миран. Пажљиво је прегледао конопце начињене од меке кудеље и брњицу од

— Пазите, момци, двогодишњи младунци готово се и не разликују од одраслих. Млади тигар може лако да се обрчуна са сваком од нас појединачно. Али нас је петорица, а то је сасвим друга ствар. Треба да знате да млади тигрови не помажу један другом у невољи. То препуштају мајци. А она одважно брани своје младунце. Да нам тигрица не би подавила псе, без којих ништа не можемо да урадимо, треба је што даље отерати. То ће учинити Ференцев. Ухваћеном тигру ја ћу намаћи брњицу. Прокопије ће везивати предњу десну ногу, Авдејев лево, а ви ћете држати стражње ноге — обрати ми се Богачев задржавајући мало дуже поглед на мени као да проверава хоћу ли ја то моћи да изведем.

— Пазите, немојте да се збуните. Кад ухватите тигра за ногу, што чвршће је држите и вуците у страну. Главно је да пазите да вас не дохвати канџама. Ништа се не бојте, неће вас тигар појести.

Тек што се сунце појавило, напустили смо шатор и кренули настојећи да што пре ухватимо јучерашњи траг. Кад смо га нашли, пошли смо жур

Најмањи и највећи колибри

Велики вилин коњиц, крупнији лептир или јеленак растом знатно надмашују најмањег међу колибрима. Рекордно мали представник овог сићушног птичијег рода је један колибри са Кубе. Његово тело је дугачко свега пет а кљуан један

сантиметар. Малена птица која је тешка само два грама забунује је многе природњаке који су у почетку сматрали да је реч о бумбару.

Циновци из породице колибрија живе у јужноамеричким Андима. Понеки представници те врсте достижу дужи-

КОЛИБРЕ КОЈИ СУ СЕ ТЕК ИЗЛЕГЛИ ХРАНЕ ВЕШТАЧКИ У БРАЗИЛСКОМ ОДГАЈИЛИШТУ „САУЛА ТЕРЕЗА“

ну од 20 сантиметара. И они су, као и њихова сићушна браћа, прави акробати у лету. Могу се видети како лете изнад неког цветца, лете унатраг, суновраћају се или ишчезавају брзином од 100 километара на час. Колибри од свих птица најбрже маше крилима, и преко 50 пута у секунди. Најзад, он има непрестано повишену температуру: услед убрзане размене материје у организму, његова просечна температура износи 36,6 степени. Тако интензиван метаболизам захтева богату и разноврсну исхрану. Стога се колибри храни разноврсним цветним соковима, нектаром а у исто време он је и одличан ловац на инсекте и пауке.

ЉУБИТЕЉ УМЕТНОСТИ

Неки љубитељ уметности приђе Пикасоу и уз велико извињавање рече му:

— Ја уопште не разумем ваше слике.

На то га Пикасо упита:

— Да ли разумете кинески?

— Не, не разумем...

— Е, па — одговори му славни сликар — сликарство вам је као и кинески. Треба га научити да би се разумело.

ПЕГЛЕ ЗА МУШКАРЦЕ

Анкета која је недавно спроведена у Финској показала је да седамдесет одсто одраслих мушкараца проводи своје слободно време у читању и плетењу. Један од анкетираних Финца објаснио је ову појаву на следећи начин: „Наше жене све се више баве пословима који су некада били предодређени само за мушкарце. Док их чекамо да се врате с посла или пословних састанака убијемо време како знамо и умемо“.

Да је ова анкета прилично верно огледало постојећег стања потврђује и вест да се у Финској већ неколико месеци продају „пегле за мушкарце“. Те пегле су нешто веће од „женских“ и имају плаве дршке. Као што знамо плава боја је симбол мушкости.

Најзаслужнија мајка

У Бразилу поводом празника мајки за „најзаслужнију мајку“ у овој земљи проглашена је Целеста Насцимето. Разлог: донела је на свет најбољег фудбалера света Пелеа.

ОТВОРЧИ ОЧИ

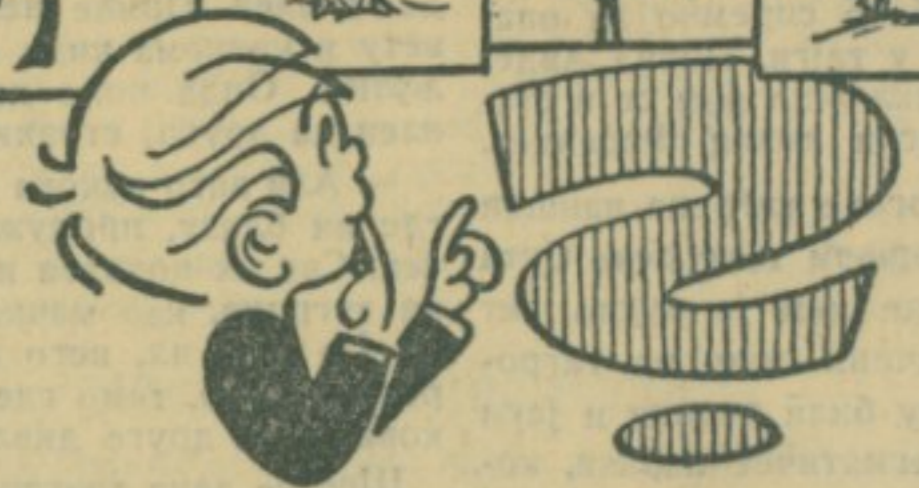
ПАСТИР И ЊЕГОВО СТАДО

Стари пастир закљонио је руком очи и погледом претражује околину. Забринут је јер му се једна овца неприметно издвојила из стада и негде одлутала. То се старом пастиру досад никад није догодило иако је читав живот провео чувајући овце. Можда сте је већ и ви открили? Ако јесте, кажите забринутом пастиру јер ће ускоро сумрак и он треба да се врати кући са својим овцама.

Одговор:
 — еки оиоуау овеи 'Аиу' коиоа ири Аиуо ииен њете ви ииош Скретене слику за 180 сте-

ГДЕ РАСТУ?

Дрвеће и биљке у које пла- се надамо да сте били пажљи- вокопи малишан зачуђено и збуњено гледа припадају пеј- ви на часовима ботанике и гео- зажима представљеним на гор- графије. њем делу цртежа. Али, шта
 где расте? Ваш је задатак да
 то одредите. Сигурни смо да
 вам то ниће бити тешко јер
 одговор:
 — еки оиоуау овеи 'Аиу' коиоа ири Аиуо ииен њете ви ииош Скретене слику за 180 сте-

МАЛИ КЛОВН

Два тајанствена човека похитала су да о свом открићу обавесте своје колеге.

— Веровали ви или не, видели смо једног малецког клоуна, ни три педља високог, који

је умешан и окретан као ви- дра. Треба да га ухватимо! И сви циркуски артисти

затворили су се у своју ку- ћу на точковима да се дого- воре како да малом клоуну поставе клопку. Разуме се, нису желели да га на било који начин озледе, а још ма- ње да му пруже могућност да виче у помоћ. Добро је требало размислити како да то изведу.

А сада да вам представимо четири брата који су сопствени циркуски и истовремено главни представљачи. Поред њих у циркусу постоји још једана дресирана коза, три гуске, и један размажен мај- мун који је увек зле вође јер је главна циркуска атрак- ција.

Један од четворице браће је дресер животиња, други је жонглер, трећи је акробата, а четврти изиграва глупог Аугуста. Зову се Макс, Боби, Петер и Вили. Нисмо баш сигурни да ли су им то права или само „уметничка“ имена. Макс је јачи од дресера жи- вотиња и глупог Аугуста. Макс и Боби имају бркове, жонглер шпичасту брадичу, а четврти брат је ошишан до главе. Макс и Вили су виши од жонглера и дресера. А сад покушајте да одговорите који је брат „специјалиста“ за коју врсту циркуске вештине и ко- ји је од њих ошишан до главе?

Одговор:
 — еки оиоуау овеи 'Аиу' коиоа ири Аиуо ииен њете ви ииош Скретене слику за 180 сте-

«ЧОКОЛАДА» НА ЛОЗИ

У свету је до сада произве- дено хиљаде разних врста грожђа. Међутим, украјин- ском Институту за виногра- дарство Таирске области пош- ло је за руком да одгаји, сва како, најнеобичније — са у- кусом чоколаде.

БОЖАНСТВО И ВАТРА

Права несрећа догодила се јапанском богу Кобу кога у граду Соји већ више од хи- љаду година поштују као за- штитника од ватре. Храм пос- већен богу заштитнику ват- рогасаца захватио је пламен и уништио га пре но што су прави ватрогасци стигли. Од храма су остале само нагоре- ле развалине.

И ЖИВОТИЊЕ ИМАЈУ АЛАТКЕ

Можда нисте знали да зе- бра, детлић са Галапагоса не- ма као наш детлић шиљат кљун са дугим и покретљив језиком. Због тога овај дет- лић тешко долази до хране. Али било би му још теже да му у томе не помаже једна „алатка“: он узима иглицу од кактуса или граничу и угура је у пукотину дрвета где има црва. Обично гранича није дужа од 2—5 сантиметара и ако се као алатка покаже до- бра, детлић је носи стално са собом.

Од свих мајмуна једино се шинпанзо служи штапом да би стигао до хране. А на који начин? Он једноставно гурне штап у мравињак или термит- њак и чека неколико секунди. Затим вади штап и поједе на- хватане мраве. За термитњак му обично треба много дужи штап. Каткад му ова „алатка“ послужи за обрачунавање са осталим сродницима.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) францу- ски песник (19. век), 6) експлозивно тело, 7) кре- тање воде, 9) назив за острво Вис у старом ве- ку, 10) речна и морска животиња, 11) негација, 12) украј, 13) престони- ца старе Арголиде, 15) река у Босни, 16) прими- тивно средство за пре- лаза преко реке, 18) скра- ћеница за својеручно, 19) немаи, 20) упитна за- меница, 21) позорница, 23) аутомобилска ознака за Нови Сад, 25) град у Француској, 26) бактери- ја лоптастог облика, 28) аутомобилска ознака за Лесковац, 29) почетак да- ва, 30) ловац птица гроб- ливца, 32) тругичина, 33) јело од кромпира, 35) инсекти из фамилије опнокрилаца, 36) наш књижевник („Пауци“).

Усправно: 1) име и презиме првакиње Вео- градске опере, 2) лична заменица, 3) афирмаци- ја, 4) наука о моралу, 5) роман енглеског књи- жевника Данијела Де- фоа, 6) врста бразилске кафе, 8) запаљене слу- зокоске, 10) пасмина, 14) совјет- ски шаховски велемајстор, 17) те- кстилна биљка, 21) врста напик- ка, 22) акцентски знак, 24) санке, 27) припадник најнижег друш- твеног слоја у средњовековној Србији, 31) мера за површину (множ.), 34) спев.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
 Водоравно: 1) дно, 4) Рим, 7) Иво Андрић, 10) лос, 11) ила, 12) ир, 13) три, 15) ас, 16) раме, 18) Етна, 20) Цер, 21) вео, 23) домен, 25) ран, 27) ара, 29) топ, 31) Зе- ленгора, 34) И(ван) М(ажуранчић), 35) тер, 36) ер, 37) „Јама“, 38) ме- ни, 41) Аца, 42) низ.

Усправно: 1) дворца, 2) нос, 3) оа, 4) Р(одоје) Д(омановић), 5) Ири, 6) Милано, 7) Илир, 8) нар, 9) наса, 13) терор, 14) невен, 17) мед, 19) тен, 23) Масне, 24) Сре- мац, 25) „Корени“, 27) Азија, 28) ал, 29) то, 30) Париз, 32) ета, 33) грм, 35) ма, 40) ен.

НАПРАВИ САМ

ХЕЛИКОПТЕР

Да бисте направили овај мали хеликоптер који може да „лети“ потребан вам је сле- дећи материјал: дебља жица, тањи картон, добар лепак, парче ластича, бео папир, „ликернадла“ и маказе.

Костур хеликоптера напри- вите од дебље жице у обли- ку правоугаоника величине 3,5 X сантиметара. На гор- њој ужој страни правоуга- оника заврните оба краја жи- це у спиралу на тај начин што ћете жицу увити око тањег ексера. Од жице исте дебљине као и за горњи ок- вир направите шипку дугач- ку 20 сантиметара (цртеж број 1.).

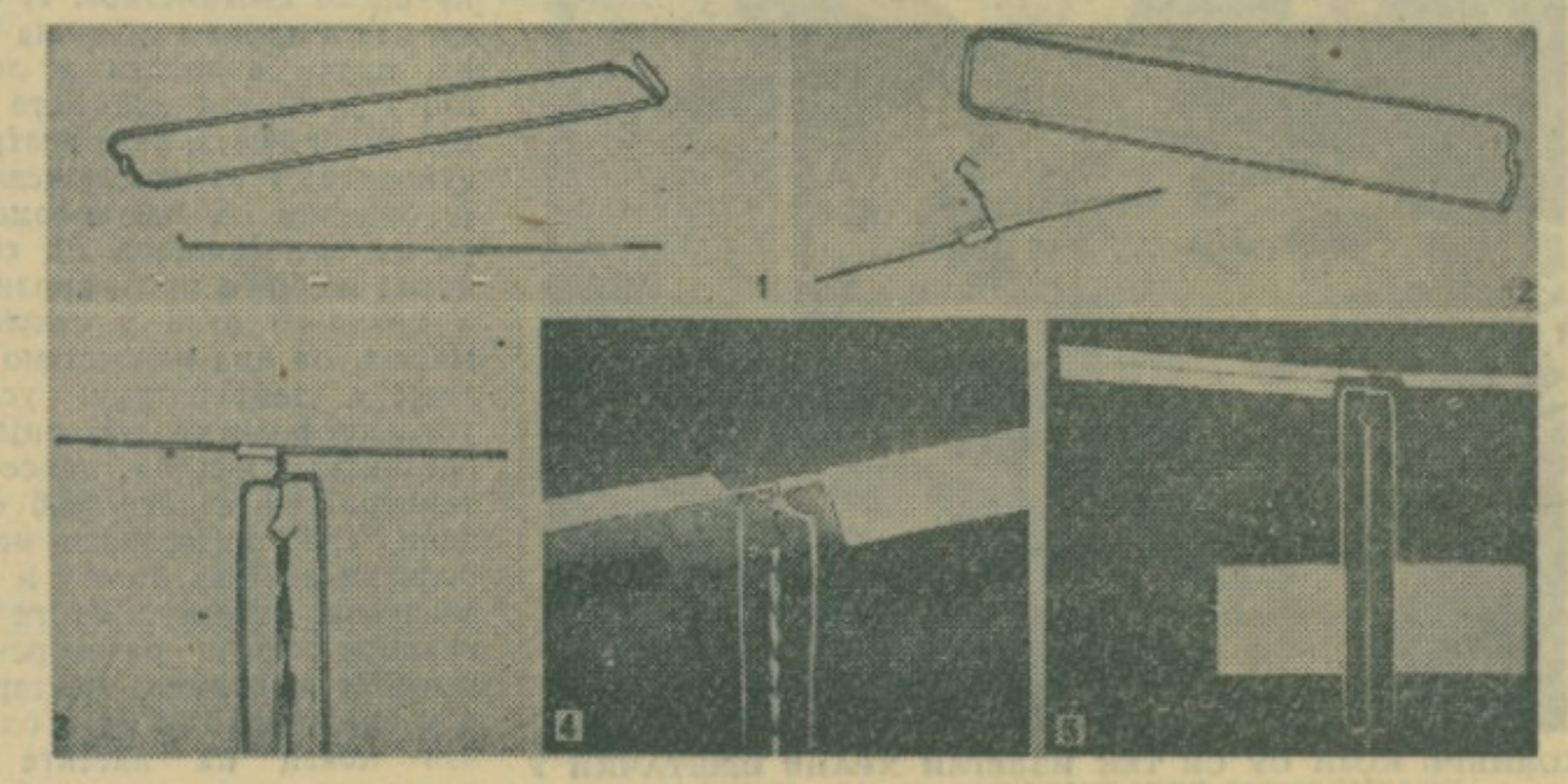
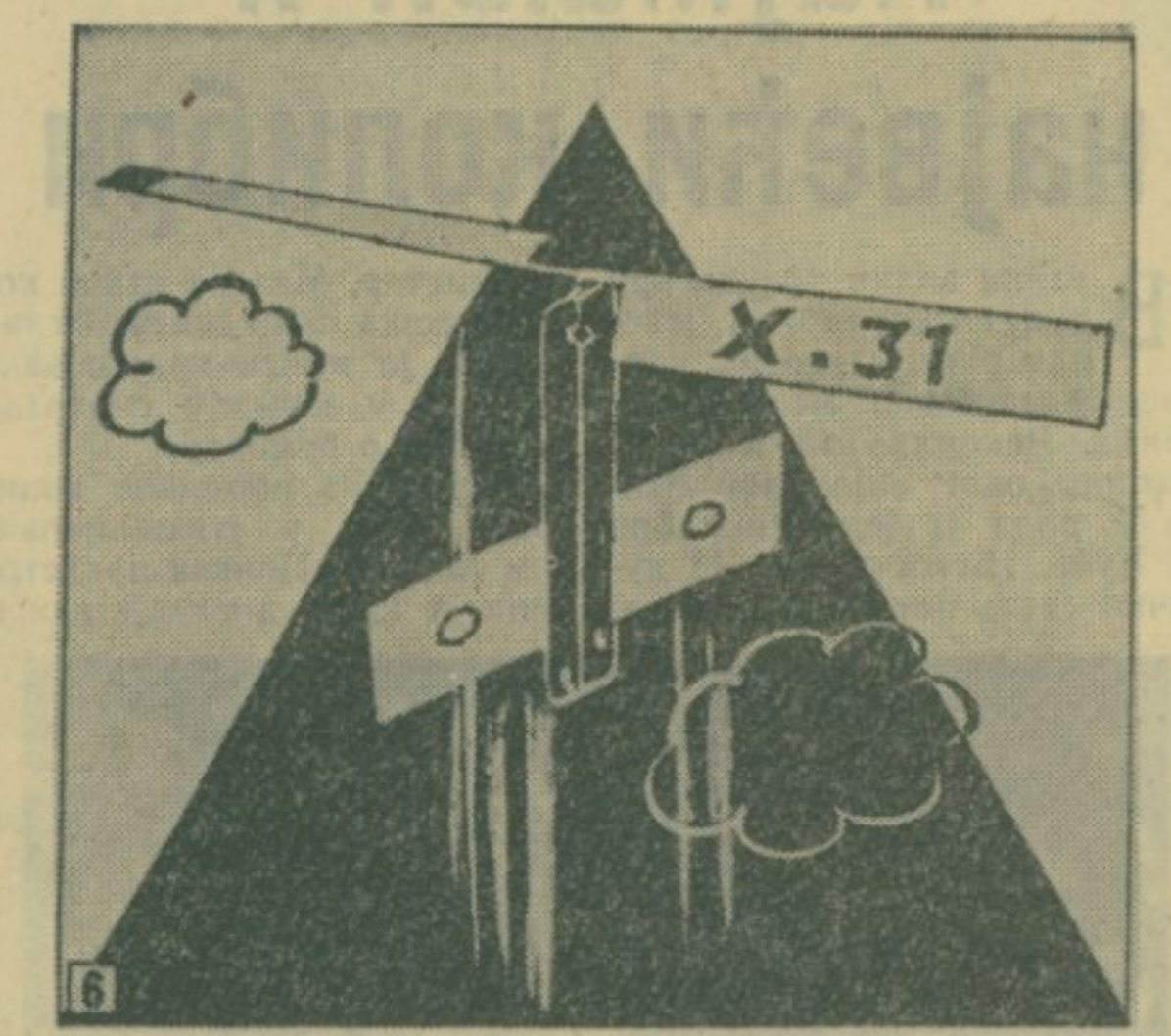
Друга два краја жице, који се налазе на доњем делу костура, везијте тањом жи- цом или омотајте папиром, а папир после добро залепите.

Куклицу начините од веће „ликернадле“ па један крај пропелер направите кроз спи- ралу (напојте и две перлице) а затим са шипком и тим кра- јем начините прав угао чи- је стране добро обмотајте па- пиром и залепите да се при- ликом уртања елисе тај крај не би извукао. О други крај куклице закачите неко- лико упредених струкова лас- тича, које ћете затим заве- зати за доњи крај оквира (цртеж број 2 и 3).

Од картона направите ели- су са две лопатике, свака треба да има размере 20X5

сантиметара. Затим сваки од њих на једном крају омотајте око ивице костура и залепите (цртеж број 5).

Заоблите ивице лопатиче ка унутрашњем делу. Испи- шите на лопатичама ознаку за ваш хеликоптер и испро- бајте га. Уколико не може да полети, значи да је тежи- но што треба. У том случају додајте још ластича да би његовим уртањем „мотор“ прорадио.

НАПАД ЗАПАЉЕНИМ АВИОНОМ

Поручник Џон Николсон, британски пилот-ловац, иако тешко рањен и захваћен пламеном, напао је запаљеним авионом немачког пилота и оборио његов апарат.

Када је на аеродрому у Норт Вилду у јужној Енглеској дат знак за узбуну, 249. ловачка ескадрила „харикена“ одмах је полетела. Пошла је у сусрет немачким ловцима и бомбардерима, који су се преко канала Ламанша кретали ка енглеском копну. Међу пилотима налазио се и маади поручник Николсон, већ прекаљен у ваздушним борбама своје раније 72. ескадриле „спитфа-

јера“ на аеродрому у Колтисхолу.

Борба се водила изнад аеродрома Саутемптона и луке Портсмауга. Немачки ловци направили су јак заштитни зид око својих бомбардера да би их довели на одређени циљ. Међутим, суочени с јаким британском одбраном, били су разбијени на неколико група и принуђени на појединачне борбе у ваздуху. Незаштићени немачки бомбардери JU-88 за тренутак су би-

ли поколебани. Требало је да без заштите наставе лет и изврше задатак. Ситуација је била критична. Поручник Николсон је приметио неодлучност немачких бомбардера и затражио од свога командира одобрење да их нападне. У следећем тренутку у општем метежу ваздушне борбе Николсон је пошао у напад на бомбардере. Придружило му се неколико „спитфајера“.

За следећих десетак минута борбе, Николсон је оборио три немачка бомбардера. По нет успехом није ни олазио да се немачки бомбардери повлаче и да им ловци поново долазе у заштиту.

Погодак у кабину и слепо

Међутим, Николсонов командир је приметио тактику

немачких ловаца и одмах позвао храброг пилота да се врати у састав одељења. Али, било је касно. Николсон је већ улетео у групу немачких брзих ловаца „Ме-110“ и назад више није могао. Нашао се сам међу немачким ловцима.

Један „месершмит“ који је изронио испод Николсона, сасуо је цео рафал и промашио. Тек када је немачки пилот вертикалним маневром излетео испод „харикена“ и на стотинак метара од Николсона као хитац одлетео унис, овај је схватио одакле му прети опасност. И Николсон је оштро повукао свој апарат и почео да се пење за „месером“.

У последњем тренутку приметио је да је ухваћен у маказе. Немац који му је долазио с лева, притиснуо је обарац. „Харикен“ је задрхтао, део ветробрана на кабини разлетео се у комаде и засуо Николсона по глави и рукама. Нашао се у потпуној тами. Изгубио је свест и одлетео у висину за противником.

Неколико секунди ништа није видео. Када се освестио, осетио је јаке болове у глави. Био је потпуно слеп. С великим напором покушао је да отвори очи и када му је то успело, видокруг му је био у пола мањи. Десно око му је било потпуно затворено а из лице се сливала крв. Исправио је машину и опет угледао оног истог пилота, који се малочас пео унис. Долазио му је у сусрет.

Поручник Николсон је оштрим десним заокретом избегао директан митраљески рафал у кабину, али је добио неколико погодака у труп авиона.

У напад као буктиња

Из трупа „харикена“ избјали су танки млазеви дима. Николсон је погледао у задњу леву полусферу и приметио да гори. Немачки пилоти су мислили да је то крај њиховог противника. Чекали су тренутак да авион планира да се удаље са још једном ваздушном победом овог октобарског јутра 1940. године.

Међутим, поручник Николсон је одлучио да се бори до краја.

С десне стране је долазио исти онај „месершмит“ који му је задао страхан ударац у кабину. У кабину је почео да продира дим. Усредсређен на непријатеља, Николсон није ни приметио да га пламен већ захвата. Труп је већ горео и сад је уместо дима лизао пламен.

У кабинџи све већа јара. Ваздух који свом силином продира у кабину, разбукутава пламен. Лева рука и нога су му већ захваћени пламеном, али Николсон и не покушава да се спасава. У једном тренутку, извија „харикена“ у десно према запрепаћеном немачком пилоту. То је последња команда коју Николсонов авион, претворен већ у буктињу извршава. Тренутна небудност непријатеља била је искоришћена. Снажан притисак запаљене руке на обарац и митраљески рафали потресоме авион. „Месершмит“ је погођен. Експлозија га је разнела и он је нестао са видека. Други немачки пилот који је посматрао ову сцену, није могао да схвати шта се то догодило.

Николсон је тада приметио да су му руке и ноге у пламену, није осећао болове. Тек када је покушао да се ослободи седишта, осетио је да је то последњи тренутак за спасавање из кабине, коју је пламен потпуно захватио. Искочио је из свог „харикена“ и отворио падобран. Нагорелим рукама и запаљеним рукавицама гасно је пилотску блузу и ногавице.

Последњом снагом Николсон је водио борбу с ватром да би сачувао падобран. После страшне драме у ваздуху, пао је у Ламанш одакле су га неколико часова касније извадили. После вишемесечног лечења живот му је спасен.

За четири ваздушне победе, од којих је последња јединствен пример у прошлом рату, млади поручник Џон Николсон је одликован највишим британским одликовањем за храброст.

Јесте ли већ чули да...

... врх сурле код слона је толико осетљив да њоме може да осети предмете танке као влас човечје косе.

... рибе не спавају затворених очију јер

их и не могу затворити. Оне, наиме, немају очних капака.

... мада организам морске рибе непрестано усисава слану воду, њихово месо није ништа сланије од меса слатководних риба.

... високе пећи производе на дан просеч-

но 300—1200 тона сировог гвожђа.

... петина копна на нашој планети покриве на је травом. Ботаничари тврде да има око 6.000 врста трава.

... младунче кита долази на свет дугачко седам метара и тешко

2.000 килограма. Затим сваког дана оно порасте за пет сантиметара и добије на тежину сто килограма.

Све више апарата за учење

машинама желимо нешто да вам кажемо.

Прве машине за учење

Први је машину за учење покушао да примени професор психологије на универзитету у Охају (САД) Сидни Пресеј. Он је употребљив апарат приликом испитивања кандидата. Требало је да студенти од више готових одговора изаберу један тачан. Потом је 1928. године Пресеј на истом принципу конструисао и прву машину за учење: притиском на дугме ученик је морао да нађе прави одговор на постављено питање. Тек кад би тачно одговорио, могао је да пређе на следећу информацију. Пресејев поступак данас је знатно усавршен, али његов први апарат још одлично служи у америчким школама за проверавање знања. Европљани, међутим, који су навикли на усмено испитивање, тешко се навикавају на овај такозвани „квиз-систем“.

Норман А. Крајгер пошао је другим путем. На његовој машини за учење, кад ученик не одговори правилно на прво, појављује се друго питање које води до правилног одговора на прво. Зато су питања на овој машини опширнија, садрже 30—70 појмова.

Данас у Америци има већ преко сто врста машина за

учење, разних типова и модела. Тако се у машини „Ауто-Тутор“ умећу калемови на које су намотани филмови са деценима хиљада фотографија које се емитују на малом екрану. Овде се већ умешала и електроника јер апарат поред осталог, региструје и све грешке које ученик направи и до-

води га посредним путем до правилног одговора. То је овој машини доцело име „савршени учитељ“.

Шта се може „машински“ учити

За машине о којима говоримо материјал се мора „про-

грамирати“, то јест прерадити у дужа питања и краће одговоре, као у „квиз-емисији“. То је, према томе нека врста нових уџбеника састављених од самих питања. Али, има области код којих програмирање није могуће. На пример, уметничко стваралаштво не може се сабити у неке калупе јер ту главну улогу игра машта. Судећи по искуствима стеченим у САД, машине за учење одговарају само за савлађивање стручних предмета, који се могу „програмирати“, па и ту не у потпуности. Тако се може „програмирати“, па према томе и машински учити, 40% математике, 19% природних наука, 17% страних језика, историје и географије, економике и трговине по 3% итд. Толико је постигнуто до данас.

Предности машина за учење
Машине за учење имају несумњиво велике предности. Прво, деца су радознала и воле машине, радо се баве њима. Машине активирају дечију пажњу. Дете ће се радије забављати апаратом него слушати дугачко предавање наставника, ма како оно интересно било.

УЧЕЊЕ ЈЕЗИКА ПОМОЋУ МАШИНА ДАНАС ИМА ШИРОКУ ПРИМЕНУ

Огроман напредак свих наука, нарочито техничких, довео је до огромног томилања знања. С друге стране, број ученика је свугде у свету порастао тако да фонд наставника не може да „покрије“. Само у Азији, израчунали су стручњаци, до 1980. године биће потребно преко 9 милиона учитеља. У САД би се потреба у наставницима, професорима и учитељима могла задовољити једино кад би се до 1970. године половина садашњих студената у разним колеџима определила за ту струку. Међутим, најмањи број бира то занимање, већина иду у инжењере, хемичаре, архитекте и друге техничке струке.

Поред тога, утврђено је да је код данашње деце моћ концентрације у знатном опадању. Савремена деца не могу

дуже да уче а да не говоримо о „бубању“, како се то некада радило. У сваком разреду — кажу подаци из високоразвијених земаља — има пет и више одсто деце која су даровита, али им недостаје усредсређеност на оно што треба да савладају. И број таквих ђака је у сталном порасту.

Због свега тога стари систем освајања знања, систем наставе и учења, доспео је у хорсокак. Појавила се права „педагошка криза“, и потреба за реформом школства и наставе уопште. Многи стручњаци виде решење у упрошћавању, рационализацији учења — у методу који је и у многим другим гранама сада у пуној мери. Они верују да ће ту велику улогу играти машине за учење, које су се већ појавиле у већем броју. Управо о тим

ПРВА МАШИНА ЗА УЧЕЊЕ ИЗРАЂЕНА У ЕВРОПИ. У АМЕРИЦИ ПОСТОЈИ ВЕЋ ПРЕКО СТО ТАКВИХ МАШИНА РАЗНИХ ВРСТА И ТИПОВА

WALT DISNEY

МИКИ

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

